

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Навчально-науковий інститут філології

Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

**Маніпулятивний потенціал військової та воєнної термінології
в японсько-українському та українсько-японському перекладі**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «Магістр»

здобувачки другого рівня вищої освіти

2 року навчання (денна форма)

Галузь знань 03 – Гуманітарні науки

Спеціальність 035 - філологія

Спеціалізація 035.069 східні мови та літератури

(переклад включно), перша – японська,

ОНП «Східна філологія, західноєвропейська мова та переклад:

японська мова і література

Падалки Ольги Вадимівни

«Допущено до захисту»

науковий керівник:

Протокол засідання кафедри мов і літератур

к. філол. н.доц.

Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Комарницька Т.К.

Протокол № 11 від 24.05.23

Завідувач кафедри Н.Ісаєва

рецензент:

к. філол. н., доц.

Гаєвська О.В.

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МАНІПУЛЯЦІЙ СЛОВОМ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	7
1.1. Поняття «маніпуляція» та її роль в інформаційних війнах.....	8
1.2. Поняття «сугестія» та кореляція з поняттям «маніпуляція».....	18
1.3. Евфемізація та її негативний вплив.....	20
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. ВІЙСЬКОВА ТА ВОЄННА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ	27
2.1. Поняття «військова термінологія», «воєнна термінологія».....	27
2.1.1. Етапи становлення військової терміносистеми України.....	30
2.1.2. Функціонування військових термінів у комунікаційному дискурсі.....	31
2.2. Принципи перекладу військової термінології.....	34
Висновки до другого розділу	37
РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДИ МАНІПУЛЯЦІЙ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ НА ТЕМУ ВІЙНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	40
3.1. Маніпуляції термінами «війна», «конфлікт», «криза» та «спеціальна воєнна операція».....	40
3.2. Маніпуляції термінами «референдум» та «анексія».....	45
3.3. Маніпуляції термінами «самопроголошені республіки Л/ДНР» та «військово-цивільна адміністрація».....	49
Висновки до третього розділу	56

ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

Вступ

У сучасному світі інформаційна війна набуває все більшого значення, і військова та воєнна термінологія часто стає інструментом у цьому процесі. Зокрема, в ситуаціях, коли інформаційна війна та пропаганда стають стратегічною зброєю в умовах багатостолітньої імперіалістичної політики, як у випадку російської федерації, яка здійснила неспровоковане збройне вторгнення в Україну. За таких обставин має велике значення правильне використання та переклад військової термінології, щоб не допустити маніпулювання військово-політичною інформацією та не дати можливості агресору і послідовникам змінювати значення слів.

Військова та воєнна термінологія має великий потенціал маніпуляції та впливу на громадську думку та прийняття рішень. Зокрема, використання деяких термінів може спричинити певні асоціації та впливати на сприйняття ситуації, що може бути корисним або навпаки, шкідливим, у політичних та військових цілях.

Відносини між Україною та Японією характеризуються спільністю поглядів і позицій з багатьох міжнародних питань. Японія рішуче засуджує агресію росії проти України та незаконну окупацію її територій та приєднується до режиму міжнародних санкцій проти росії. З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, світові засоби масової інформації, у тому числі японські, почали інтенсивно висвітлювати події в Україні. З цієї причини певна військова та воєнна термінологія почала часто використовуватися в публіцистичному мовленні на щоденній основі. Оскільки ситуація змінюється швидко, є необхідність у оперативному та адекватному перекладі актуальної

інформації. Вищенаведені аргументи окреслюють *актуальність* обраної теми. До того ж, розробка досліджень українсько-японського перекладу у військово-політичній сфері сприятиме поглибленню відносин між обома країнами.

У нашій роботі ми дослідили використання лексики на воєнну тематику саме через призму їх маніпулятивного та сугестивного потенціалу. Аналіз стану розробленості проблеми доводить, що дана тема розроблена недостатньо. Дослідження маніпуляцій при перекладі у військово-політичній галузі українськими науковцями лише набуває популярності і базується в більшій мірі на романо-германських мовах. Комплексне дослідження маніпуляцій при перекладі японською та з японської мови відсутнє.

Частково питання, які ми досліджуємо в нашій роботі, розглядали наступні українські та зарубіжні науковці – Комарницька Т.К., Калініченко Б. М., Кутуза Н. В., Руденко Н.В., Царьова І. В. Литовченко І. О., Жалай В. Я., Ткачівська М. Р., Різун В. В., Номагучі Акіра, Хіросе Йоко, Ямада Нобуакі та інші.

Метою магістерського дослідження є вивчення маніпулятивного потенціалу військової та воєнної термінології в японсько-українському та українсько-японському перекладі, пошук маніпуляцій на тему війни, які зустрічаються у засобах масової інформації; розробка рекомендацій щодо перекладу в умовах інформаційної війни. Результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів, дипломатів, журналістів та інших фахівців, які займаються інформаційною війною та перекладом у військово-політичній сфері, а також можуть стати основою для подальших лінгвістичних та перекладацьких досліджень.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- систематизувати праці науковців, що досліджували дане питання;

- окреслити дефініцію понять «маніпуляція», «сугестія», «евфемізація», «військова термінологія», «воєнна термінологія»;
- зібрати та проаналізувати корпус текстів з військовою та воєнною термінологією в японському та українському перекладах;
- дослідити мету використання певних термінів у текстах та їх вплив на сприйняття матеріалу;
- проаналізувати тон текстів та ставлення автора до подій, яке можна прослідкувати через використання ним відповідної лексики;
- до знайдених маніпулятивних формулювань дібрати адекватні та об'єктивні відповідники, систематизувати.

Об'єктом дослідження є тексти публіцистичного стилю на військово-політичну та воєнну тематику японською та українською мовами.

Предмет дослідження – військова та воєнна термінологія в японсько-українському та українсько-японському перекладі через призму лексичних маніпуляцій.

Матеріалом дослідження послуговували статті із відкритих джерел українських та японських засобів масової інформації.

Методи дослідження: аналітичний – при вивченні наукових матеріалів, які містять інформацію щодо перекладу на військово-політичну тематику, маніпулятивного та сугестивного ефекту лексики, висвітлення фактів в умовах інформаційної війни в публіцистичному дискурсі, а також при практичному розборі перекладів; системний – у створенні загального комплексу характеристики військової та воєнної термінології; порівняльний – у знаходженні спільних та відмінних рис між текстом оригіналу і текстом перекладу; метод індукції – у пізнанні особливостей перекладу усього публіцистичного дискурсу у військово-політичній галузі через дослідження

окремих конкретних лексичних одиниць; дефініційний – при визначенні основних понять, якими оперуємо у цьому дослідженні; узагальнення.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше досліджуються особливості перекладу лексики, що стосується війни, через призму її маніпулятивного або сугестивного потенціалу.

Робота має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Аналітичні дослідження можуть використовуватись у презентації матеріалів до семінарських та практичних занять з основ японсько-українського перекладу, а також таких дисциплін як військовий, політичний, дипломатичний, усний, письмовий переклад, або при самостійній підготовці перекладачів. Робота може лягти в основу подальших ґрунтовніших досліджень перекладу воєнного дискурсу японською мовою, а також, оскільки робота має міждисциплінарний характер, в дослідження маніпуляцій інформацією та лексикою зокрема.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, одного теоретичного і двох практичних розділів, висновків до кожного розділу й загальних висновків, списку використаних джерел (загалом 70 позицій).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МАНІПУЛЯЦІЙ СЛОВОМ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Інформаційна війна та її наслідки є загрозою для системи цінностей сучасного світу. Маніпулювання інформацією, яка впливає на опонентів, є давньою тактикою ведення війни. Інформаційна війна є важкорегульованим процесом з використанням неправдивої та активно спотвореної інформації. Міжнародне право стверджує, що держави є суверенними державами. Це означає, що держави є єдиними арбітрами та посередниками соціальних відносин у межах своїх географічних кордонів. Сьогодні держави втрачають складові державності, які базувалися на географічних кордонах і владі. Інформаційна війна не є абсолютно новою концепцією – її коріння сягає глибокої давнини. Проте технічний прогрес призвів до зміни засобів і методів ведення інформаційної війни. Зараз до таких війн залучаються ЗМІ та медіатехнології: одні країни намагаються вплинути на стратегічні цілі інших країн шляхом підриву, саботування або псування інформаційних систем.

Використання різних методів впливу на людей у політико-правових цілях було і залишається поширеним та ефективним. Під час холодної війни зросло розповсюдження таємних методів ведення війни в сучасній історії. «Військові дії» відбуваються на двох рівнях: відкритому та прихованому. Найбільш очевидним є використання механізмів, які не відразу очевидні широкій масі, але зрозумілі всім. Сюди входять: розвідка, міжнародний конфлікт (політичний, дипломатичний, економічний, військовий) і, нарешті, ідеологічний конфлікт, який виявляється в наукових і публіцистичних дебатах і не обмежується жодною іншою сферою людської діяльності. Неявний – в тому числі

використання інформаційно-психологічних технологій для впливу на колективну свідомість в рамках певного геополітичного конфлікту [7].

І анексія Криму, і розгортання воєнних дій на сході України 2014 року стали наслідком цілеспрямованої інформаційної війни, що в 2022 році переросло в повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Однак, атаки Кремля на Україну почалися задовго до того. Контрольований правлячою верхівкою російський дезінформаційний апарат виробляв міфи та хибні приводи для вторгнення в Україну протягом багатьох років, починаючи принаймні з 2014 року. Згідно з дослідженнями Оперативної робочої групи зі стратегічних комунікацій Європейської служби зовнішньополітичної діяльності (EUvsDisinfo), зібрано понад 6000 окремих випадків дезінформації, спрямованої проти України, що становить понад 40% усіх випадків у базі даних EUvsDisinfo [41].

Тому ми вважаємо, що не варто недооцінювати маніпуляції в інформаційному просторі. У контексті міжмовного перекладу навіть невеликі відхилення від оригінального тексту можуть змінити його значення та спричинити різні наслідки. При перекладі тексту має велике значення доречний підбір слів і формулювань, оскільки це може мати вплив на сприйняття реципієнтом тексту. У випадку неадекватного перекладу лексики військового характеру, може виникнути невірне уявлення про ситуацію або це надасть їй неправильний контекст.

1.1. Поняття «маніпуляція» та її роль в інформаційних війнах

У наш час ми спостерігаємо сплеск використання маніпулятивних технологій, щоб керувати масами. Впровадження інформації як зброї використовується для досягнення матеріального та ментального панування над

опонентами. Найдосконаліші інформаційно-маніпулятивні технології – це ті, які не погіршують критичне мислення, але змушують людей змінювати свої переконання, цінності та ставлення [12].

Питання маніпулятивних технологій та їх впливу на масову свідомість давно є предметом наукових досліджень. Теоретичними аспектами цього питання займалися такі вчені, як Г. Лассвелл, Е. Ноель-Нойман, Е. Фромм. Враховуючи значний вплив на світову політику та постійну еволюцію інформаційного протистояння, інформаційні війни є актуальною проблемою. У світлі цього все більшої актуальності набуває розуміння сутності та особливостей технологій маніпулювання масовою свідомістю як інструменту інформаційної війни, а також аналіз їх основних прийомів маніпулювання політичною поведінкою.

Протягом століть політичні діячі маніпулювали суспільною свідомістю для досягнення своїх цілей. Однак із впровадженням нових технологій масової комунікації маніпуляція набула нової, більш витонченої форми. Сьогодні психологічна тактика є невід'ємною частиною військово-політичних та інформаційних конфліктів. Щоб зрозуміти це явище, важливо дати визначення «маніпуляції». Згідно з «Політологічним енциклопедичним словником», політична маніпуляція – це «система засобів ідеологічного та духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав'язування певних ідей і цінностей» [19]. Соціологічно під маніпуляцією розуміють методи соціально-психологічного впливу, спрямовані на зміну мислення, поведінки людей, насадження стереотипів, що суперечать їхнім інтересам, прихованими засобами [30].

Ключовим елементом маніпуляції є те, що вона носить не примусовий характер, а скоріше навіювання. Об'єкт маніпуляції не усвідомлює, що хтось намагається змінити його переконання чи ставлення [12].

У наш час широко поширеними стали гібридні війни, і вони можуть мати серйозний вплив на геополітичну ситуацію в світі. Оскільки вони використовують різноманітні методи, їх можна вести проти будь-якої країни, незалежно від її міці військового потенціалу. Гібридна війна - це конфліктна ситуація, що включає в себе комбінацію традиційних військових дій та неінформаційних методів боротьби, таких як кібератаки, дезінформація, саботаж, внутрішній дестабілізуючий вплив, тероризм, військова агресія в межах короткого терміну та інші нестандартні форми бойових дій. Цей тип війни зазвичай не має чіткого початку та закінчення, а його метою є досягнення стратегічних цілей, таких як зміна політичного режиму, контроль над ресурсами, розширення території або вплив на глобальну політику.

Дослідниця Йоко Хіросе стверджує, що сучасна війна потребує комплексного та багатогранного підходу, де найважливішими невійськовими засобами є політичні, інформаційні та психологічні маніпуляції, експлуатація супротивників та здійснення економічного впливу [46, с. 18].

Гібридна війна вимагає комплексного підходу, щоб відбити атаку на всіх фронтах, включаючи інформаційні та політичні. Залежно від конкретних параметрів, цей тип війни може набувати різних форм, таких як інформаційна війна, яка використовує засоби масової інформації для контролю над наративом, або кібервійна, яка використовує Інтернет, соціальні медіа та навіть радіоелектронну війну для маніпулювання сприйняттям. Для гібридної війни характерні розмиті та безрезультатні методи впливу, спрямовані на підсвідомість, пробуджуючи почуття страху та невпевненості. Цей тип війни

не має чіткого домінуючого напрямку, а межі між засобами та методами часто нечіткі. У випадку України гібридна війна, яка велася з 2004 по 2014 рік, є яскравим прикладом такого типу агресії [12, с. 196].

Номагучі Акіра у статті *メディアは世論を誘導しているのか /media wa seron o yo:do: shiteiru no ka/* («Чи керують ЗМІ громадською думкою?») зазначає, що засоби масової інформації, такі як газети та телебачення, мають потенціал формувати громадську думку, навіть маніпулювати нею та направляти її. [45, с. 71]

Номагучі Акіра піднімає питання про те, чи справді інформацією в ЗМІ активно намагаються спонукати громадську думку, та доходить до висновку, що повідомлення ЗМІ можуть стимулювати приховану громадську думку через збільшення загальної кількості статей і згадок певної тематики. [45, с. 88]

Грунтуючись на ідеї, що коли мова йде про політично-дипломатичні питання, громадськість може отримати інформацію лише через повідомлення ЗМІ, а повідомлення ЗМІ викликають суспільні дебати, які, у свою чергу, впливають на політику, ЗМІ мають великий вплив на політичні рішення. [45, с. 89]

Варто зазначити, що передача фенотипової (соціальної) інформації навмисно спрямована на окремих осіб і містить активно маніпулятивний та пропагандистський контент. Про це свідчить російсько-українська гібридна війна, як відзначають оглядачі. Як наслідок, пересічна людина під впливом певної деструктивної верстви суспільства в поєднанні з пропагандистським наступом агресора на соціальну сферу інтерналізує спотворену модель суспільно-політичного життя, що призводить до запрограмованої поведінки на користь агресора [12].

Мистецтво маніпуляції передбачає два ключові методи: використання емоцій і контроль інформації. Замість того, щоб примушувати до прямих дій,

маніпуляція спрямована на те, щоб змусити об'єкт бажати мети за власним вибором. Це робиться за допомогою низки прихованих психологічних та інформаційних тактик, які створюють нові переконання, цінності та ставлення, часто через використання загроз, страхів та інших емоційних тригерів [27]. Кінцевою метою є створення нового досвіду, який зміцнює маніпульовані переконання, цінності та ставлення як єдино правильні, без необхідності подальшого виправдання. Однак постійне самовиправдання може з часом послабити ці переконання і зрештою спрацювати проти маніпулятора. Щоб протидіяти цьому, держави повинні адаптувати свою інформаційну політику до реалій сучасного світу та мінімізувати негативні наслідки глобального психологічного впливу на своє населення [1].

В умовах інформаційної війни маніпулятори використовують різні тактики та технології, щоб змінити або замінити сприйняття інформації, подій чи явищ у повідомленні, яке вигідно їх планам. Вони досягають цього шляхом зміни джерел інформації або шляхом трансформації самого способу засвоєння та використання інформації. Отже, вони можуть досягти бажаного результату, не змінюючи самого інформаційного повідомлення. Навіть джерела інформації, які знаходяться поза контролем ворога, можуть працювати на його користь. Для впливу на об'єкт, який отримує інформацію, маніпулятори використовують різні засоби комунікації, включаючи Інтернет, телебачення, чутки, інсайдерську інформацію та нібито секретні дані [18, с. 60].

Для маніпулювання масовою свідомістю використовується цілий ряд технік. Поширеною тактикою серед них є вилучення слів або фраз із їхнього початкового контексту, створення нового значення, яке вигідно маніпулятору. Цю техніку, відому як «витягування», також можна використати для подання

фактів у викривленому вигляді шляхом ізоляції їх від контексту, який визначає їх справжнє значення [12].

«Перебільшення» – популярна техніка, яка передбачає виривання певних фактів чи інформації з контексту та створення на їх основі оціночних тверджень. Справжнє значення та важливість цих тверджень потім перебільшуються, щоб створити більший вплив. Крім того, якщо до процесу оцінювання залучені впливові особи чи громадські особи, перебільшену новину можна викласти окремою публікацією та широко поширити. Цей прийом часто використовується, щоб приділити значну увагу другорядним подіям, затьмаривши при цьому важливіші новини [12].

Практика «навішування ярликів» передбачає присвоєння негативних атрибутів людині, ідеї чи дії з метою їх дискредитації. Ця техніка спирається на стереотипи, щоб спростити процес мислення, зробити його передбачуваним і легким для маніпулювання. На жаль, це може призвести до логічних помилок і спотворення реальності. Під час російсько-української інформаційної війни російські ЗМІ використовували низку принизливих ярликів, таких як «хунта», «фашисти», «бандерівці», «радикали», «націоналісти», «укропи», щоб демонізувати українських патріотів та діючи в національних інтересах. Цей тип маніпуляції має на меті спотворити правду та схилити якомога більше людей [12].

Метою інформаційної війни є маніпулювання громадянами протиборчих сторін і просування власних політичних інтересів, не даючи ворогові досягти своїх. Тактика маніпуляції використовується для зміни цінностей, переконань і поглядів, що часто призводить до руйнівних результатів, які приносять користь тим, хто контролює. У сучасну глобальну інформаційну епоху інформація стала потужним інструментом впливу на масову свідомість і може мати

значний вплив на національну безпеку під час конфліктів. Маніпулятивні технології є ключовим засобом реалізації інформаційної війни, з різноманітним набором технік, які використовуються для впливу на суспільство в цілому або на конкретні групи та окремих осіб. Систематичне маніпулювання інформацією є визначальною характеристикою цього типу війни із зашифрованими повідомленнями та тонкими сигналами, які використовуються для поступового впливу на громадську думку та підготовки до рішучих дій. В умовах російсько-українського конфлікту вкрай актуальним є запобігання та протидія маніпулятивним технологіям як ключовому елементу національної безпеки.

На думку українських вчених, пропаганда – це поширення в масах певних ідей, думок, принципів з метою впливу на громадську думку та спонукання до практичних дій. Дослідник А. Близнюк розглядає пропаганду як соціальну діяльність, яка веде до міцного переконання в правильності чи неправильності певних концепцій [2, с. 395]. Тим часом Ю. Горбань розглядає пропаганду як навмисну спробу збудити емоції та змінити ставлення чи поведінку певних груп [5, с. 136–141]. Обидва вчені погоджуються, що пропаганда є потужним інструментом впливу на громадську думку. Згідно з аналітичною доповіддю Національного інституту стратегічних досліджень, пропаганда – це свідомо та методична спроба сформувати сприйняття повідомлення аудиторією, впливаючи на моделі мислення та спрямовуючи поведінку на користь пропагандиста [11, с 70].

Спочатку пропаганда була синонімом поширення неправди. Однак тепер це стосується акту впливу на орієнтації та поведінку людей. Пропаганда служить для виховання ненависті до ворога, підтримки дружніх стосунків із союзниками та нейтралами та деморалізації супротивника. Хоча ці цілі є

специфічними для військової пропаганди, вони все ж відображають основу мети сучасної пропаганди – керувати свідомістю спільнот.

Еволюція пропаганди під час гібридної війни є процесом, що постійно прогресує. Інтернет, засоби масової інформації та провокаційний відеоконтент стали основними джерелами пропаганди. З розвитком технологій межа між пропагандою та маніпулятивними тактиками стає дедалі розмитішою. Мета полягає в тому, щоб посилити руйнівний вплив пропаганди, одночасно обмеживши потенціал опору. У цьому контексті важливо переоцінити пропаганду як інструмент, що використовується для формування людської думки та розробки ефективних заходів протидії. Контрпропаганда є найефективнішою стратегією пом'якшення наслідків пропаганди. Це включає підвищення політичної свідомості та рівня освіти, а також інвестування в технологічні ресурси. В Україні система контрпропаганди має відповідати специфіці гібридної війни, яку веде російська федерація.

Термін «маніпуляція» можна визначити різними способами, включаючи рухи рук, пов'язані з певним завданням, показ трюків, заснованих на спритності рук, або участь у шахрайській діяльності [28, с. 339; 31, с. 8]. Сучасне тлумачення «маніпуляції» має метафоричне значення, яке стосується вміння керувати людьми, часто використовується для опису впливу людини на інших [38, с. 15]. Зараз маніпуляція має негативний відтінок, маючи на увазі вплив на окремих осіб або на світогляд суспільства. Це передбачає заохочення людей діяти, надавати інформацію або змінювати свою поведінку несвідомо або проти їх волі. Це досягається через тонкий імпринтинг у психіці та приховане структурування світу у свідомості людини, якою маніпулюють. По суті, це схоже на програмування думок і емоцій у суспільстві, щоб переконатися, що їх поведінка відповідає потребам маніпулятора. У той же час, «сугестія»

визначається як приховане навіювання, надання інформації, яка приймається без критичної оцінки та може впливати на нейропсихічні процеси [14, с. 179].

Концепція маніпуляції часто розглядається як протилежність навіюванню, з акцентом на виявленні спільного та відмінного між цими комунікативними впливами. Однак існує значна плутанина навколо цих відмінностей, і може бути важко розрізнити унікальні особливості кожного підходу. Варто зазначити, що і маніпулювання, і навіювання спираються на ірраціональне сприйняття, тоді як раціональне мислення характеризує процес переконання. Крім того, важливо визнати, що маніпуляції широко розглядаються як негативна та руйнівна сила.

Маніпуляція – це коли одна сторона прагне досягти позитивного результату для себе, завдаючи шкоди іншій стороні. Це відрізняється від навіювання (сугестії), де наголос робиться на досягненні позитивного результату для обох сторін. Експерти використовують цілі та результати впливу як критерії розмежування між ними. Для маніпуляції характерні корисливі та непристойні цілі, які шкодять жертві, приносячи користь маніпулятору. Інтереси маніпулятора переважають над інтересами інших, і вони використовують приховані, обманні або насильницькі тактики для досягнення своїх цілей. Це створює маніпулятивну ситуацію, коли маніпулятор прагне отримати односторонню перевагу [14].

Акт маніпуляції, спрямований на досягнення бажаного результату, не обов'язково може передбачати пряму зміну цінностей або переконань особи. Однак регулярне піддавання маніпуляції може поступово змінити систему цінностей людини та її сприйняття світу, інших і себе. Найбільш деструктивним, шкідливим і патогенним цей вид комунікативного впливу визнали такі вчені, як Б. В. Потятиник і М. М. Лозинський, які визначають

патогенність як явище, здатне завдати шкоди психічному та моральному благополуччю особистості, а також спільноти чи навіть людства в цілому. До симптомів патотексту, який є носієм патогенного впливу, відносяться фіксація на певній інформації як єдино правдивій, порушення сприйняття нової або суперечливої інформації, зниження морально-психологічної працездатності особистості [20, с. 209].

За даними вчених І. В. Ткаченко, І. Ю. Шкіцької, маніпуляція може бути як негативною (непродуктивною), так і позитивною, причому остання акцентує увагу на гармонізації стосунків із співрозмовником через позитивну інформацію [38, с. 18; 34, с. 171]. Однак ми не погоджуємося з цією думкою, оскільки маніпуляція за своєю суттю має негативний відтінок. Натомість термін навіювання є більш доречним, коли вплив здійснюється з позитивною метою. Одним із ключових відмінностей між маніпуляцією та навіюванням є мета суб'єкта впливу. Іншою основною ознакою маніпуляції є інформаційна маніпуляція, яка передбачає подвійний вплив, спотворення та структурування інформації.

Введення в оману – це тактика, яку використовують маніпулятори, щоб обдурити свою аудиторію. Вибірково подаючи інформацію або спотворюючи факти, маніпулятор може змусити свою ціль зробити хибні висновки або виробити ілюзорні переконання. Повідомлення маніпулятора ретельно розроблене, щоб вплинути на сприйняття людини та спонукати до певних дій або змінити її цінності та ідеї. Цього можна досягти шляхом заперечення чи позитивізації інформаційного простору, а також іншими методами, такими як дезінформація, відбір і замовчування [13, с. 84].

Техніки, що використовуються для навіювання, також можуть бути використані для маніпуляції. Ключовим показником маніпуляції є її

деструктивно-патогенний вплив на реципієнта з метою досягнення мети. Прихований навідний вплив і неприхована маніпулятивна тактика, як-от залякування та шантаж, є формами прямої загрози. Шкода, заподіяна маніпуляцією, часто тягне за собою негативні наслідки. Інформація, яка шкодить здоров'ю, може завдати моральної, психологічної та навіть фізичної шкоди, може викликати тривогу, страх і роздратування, які можуть порушити психологічну рівновагу і гармонію. Спроби протидіяти цьому позитивною інформацією не завжди можуть бути ефективними.

Щоб розрізнити маніпулятивні та сугестивні форми спілкування, ключовим фактором, який слід враховувати, є намір, що стоїть за впливом. Вивчаючи позицію маніпулятора, стає зрозуміло, що мета полягає в тому, щоб отримати вигоду за рахунок об'єкта. Хоча інші маркери можуть вказувати на обидва типи впливу, цей основний мотив відрізняє їх [13, с. 185].

1.2. Поняття «сугестія» та кореляція з поняттям «маніпуляція»

Прагмалінгвістична парадигма ідентифікує мовне навіювання (сугестію) як специфічний спосіб спілкування. Це передбачає тонкий вплив оратора на ставлення слухача, що досягається шляхом подання інформації у спосіб, який обходить критичну оцінку та несвідомо поглинається. Цей тип впливу не є явним, а скоріше передається через неявний зміст, додаткові значення та експресивні нюанси, які містяться в повідомленні [23, с. 37]. Процес прихованого впливу – це підсвідома зміна поведінки, емоційних станів, переконань, установок слухача, викликана мовними діями мовця. Сугестія, яка походить від латинського слова «*suggestio*», що означає пропонувати, радити, є потужним інструментом прихованого комунікаційного впливу, який покликаний діяти саме на підсвідомість [23, с. 41].

Поняття «навіювання» В. Різун визначає як природний процес впливу на людину за допомогою прохань, переконань, аргументів, наказів та інших методів з метою зміни її інструкцій, цінностей і поведінки. [24 , с. 45]. На відміну від переконання, навіювання в основному спрямоване на підсвідомість людини, впливаючи на її емоції та почуття, а не на її раціональний розум, волю та поведінку. Іншими словами, навіювання діє на ірраціональному рівні сприйняття.

Включаючи дискурс, О. Ільницька розширює визначення навіювання як «навмисного впливу на індивіда чи групу з використанням вербальних і невербальних методів для емоційного маніпулювання людиною до бажаного стану чи дії. Це передусім вербальне переконання, яке сприймається розумом без критичного аналізу і відіграє ключову роль у професійному та повсякденному спілкуванні» [10, с. 4].

Навіювання передбачає передачу ідей без можливості критичної оцінки або логічної обробки пропонованого впливу, крім процесу психічного впливу. Це пряме вливання почуттів, емоцій та ідей у психіку людини здійснюється за допомогою слів, інтонації та жестів, без активної уваги чи критики суб'єкта. Для навіювання також характерні цілеспрямованість і планомірність застосування, конкретність визначення цільової групи, некритичне сприйняття інформації як інструкції до дії, без її логічного аналізу [21, с. 72].

Маніпулювання мовленням часто включає допоміжні засоби, такі як переконання, текстові та візуальні підказки, паралінгвістика та невербальне спілкування. Переконання прагне вплинути на свідомість цільової аудиторії через звернення до її критичного судження. З іншого боку, навіювання спрямоване на підсвідомий емоційний стан одержувача, роблячи його вразливим до непрямого впливу на його поведінку, волю та процеси мислення.

Це досягається за допомогою поєднання психологічних і лінгвістичних технік, які спираються як на вербальні, так і на невербальні сигнали, причому останні служать додатковими засобами до перших. Як така, мова функціонує як сугестивна система, причому всі її компоненти потенційно відіграють переконливу роль у сугестивному впливі [16, с. 211–212].

За словами М. Присяжнюка, в сучасному інтернет-середовищі використовуються кілька популярних технік навіювання. До них відносяться конкретність і образність ключових слів, емоційна мова, риторичні запитання невизначених і імперативних конструкцій, посилення та перевизначення основних понять, використання ідеї «власних кіл» і включення мовних конструкцій спільноти та довіри в дискурс [21, с. 73].

Навіювання є потужним інструментом комунікації, який можна використовувати для цілеспрямованого й часто прихованого впливу на ставлення, переконання та настрої одержувача. Використовуючи цю техніку, можна прищепити або змінити ціннісні орієнтації, ставлення та точки зору в межах визначених параметрів. Розуміння маніпулятивного характеру цієї форми впливу є вирішальним для оцінки ефективності сучасних ЗМІ [25].

1.3. Евфемізація та її негативний вплив

В умовах гібридної війни трактування та наслідки використання терміну «евфемізм» набувають важливого значення.

Нобуакі Ямада у статті 「メタファーと婉曲表現」 */метафа: то енкьоку хьо:тен/* («Метафора та евфемізм») зазначає, що термін «евфемізм» виходить за межі лише пом'якшення розмовної мови і часто використовується для вирішення політичних завдань. Політики та інші громадські діячі часто вдаються до непрямих або розпливчастих висловлювань, щоб уникнути

передачі потенційно несприятливої або суперечливої інформації. Також у статті дослідник аналізує вживання метафор та евфемізмів у контексті війни в Косово, політичній ситуації в Іраці та Північній Кореї. [44, с. 2].

У військово-політичній сфері евфемізми широко поширені. Це головним чином тому, що існує потреба описувати нові реалії та створювати одиниці з позитивними конотаціями для опису явищ, пов'язаних з війною. «Евфемізм» можна тлумачити різними способами. Деякі сучасні лінгвісти розглядають його як особливу форму слововживання, яка дозволяє мовцям обговорювати певні обставини чи теми, про які не йдеться безпосередньо через етнічні, релігійні чи політико-ідеологічні причини. Інші розглядають це як продукт самого слововживання, маючи на увазі лексичні знаки, що використовуються в евфемістичній функції. Деякі вважають евфемізми одиницями вторинної номінації з відносно позитивним відтінком, які використовуються для заміни прямих імен, які вважаються небажаними з соціально чи психологічно зумовлених причин. Вони також використовуються для предметів і явищ, які мають пряму назву, але з якихось причин вважаються непристойними або забороненими в певному суспільстві [35].

У нашій роботі ми визначаємо евфемізм як мовний вислів, який називає особу, групу, предмет чи ситуацію прихованим, пом'якшеним або завуальованим способом. Це мовний засіб перефразування, щоб підсилити або приховати концептуальний зміст висловлювання.

У сучасних медійних розмовах з'явилася нова тенденція, коли евфемізми використовуються для заміни не лише образливих слів, але й будь-яких висловів, які можуть викликати дискомфорт у певному політичному контексті. Ця практика була придумана як «псування мови» і породила певну нещирість у ЗМІ та політичній риторичі. Такого роду мовні зловживання

вважаються знаряддям обману та пропагують соціальне лицемірство. Крім того, евфемізми також використовуються як зброя семантичної війни, коли в дискурс вводяться «чужі значення» для передачі інформації, яка майже автоматично розшифровується підсвідомістю. Такий вид семантичної маніпуляції дуже небезпечний і вимагає пильної уваги [33].

Розгляд евфемізмів передбачає аналіз їх функцій. Евфемізми служать декільком основним цілям у мові та мовленні: покращення, що передбачає позитивну оцінку певних соціальних груп або видів людської діяльності; пом'якшення, яке означає, що певні факти звучать менш різко та делікатніше; та приховування, яке передбачає маскуванню та уникнення прямих посилань на негативні факти [42; 43].

Класифікація евфемізмів на чіткі функції може бути складною, оскільки межі між ними часто розмиті. Евфемізми вважаються пом'якшувачами або завуальованими, коли вони пом'якшують або прикрашають неприємну ситуацію для однієї або обох сторін. У більшості випадків ці мовні інструменти тактовно орієнтуються на індивідуальні чи суспільні табу, дотримуючись домінуючих норм і умовностей. З іншого боку, евфемізми, які виконують функцію маскуванню, мають на меті підкреслити конкретні факти, які виставляють проблеми мовця у вигідному світлі. Ці евфемізми мають на меті представити щось у кращому світлі, ніж воно є насправді. Зрештою, функції евфемізмів залежать від контексту [36].

У політичному та військовому контекстах використання евфемізмів є звичайною практикою, щоб зробити речі кращими, ніж вони є насправді. Однак евфемізми в цих сферах відрізняються від тих, що використовуються в повсякденному мовленні. Вони не тільки служать для

прикрашання та маскуванню негативних аспектів війни, але й навмисно приховують неприємну правду про неї.

Незважаючи на велику кількість лінгвістичних досліджень щодо використання евфемізмів у політичному дискурсі, мало уваги приділено їх використанню в гібридних війнах для маскуванню негативних висловлювань. Через делікатний характер тем, пов'язаних із війною, у цьому контексті використовується безліч евфемізмів. Ці слова-замінники містять величезну кількість загальних і рідкісних лексем і фраз, усі пов'язані з конкретними війнами.

Під час російсько-української війни у 2014 році українська журналістика часто вживала термін «ополчення» для характеристики загарбників краю. Однак цей термін має позитивні конотації і часто асоціюється з героїчними постатями, такими як повстанці-добровольці та народні партизани. На жаль, вживаючись у стабільному контексті на кшталт «ополчення Новоросії» чи «ополчення ЛНР», воно мимоволі прославляє терористів. Навіть коли слово береться в лапки, масова свідомість реагує на словесний знак, який можна розглядати як символ «справедливої війни», «святої справи» або «великої перемоги». Це схоже на те, як кремлівська пропаганда використовує георгіївську стрічку для власної вигоди [33].

Небезпечна тенденція евфемістичних інтерпретацій спостерігалася у використанні ЗМІ префікса «про-» при описі різних фракцій. Сполучники «проросійські бойовики», «проросійські найманці» та «проросійські сепаратисти» часто вживалися, але їх зміст був хибним. Сліпо сприймаючи фальшиву кремлівську пропаганду «громадянської війни в Україні», ЗМІ ненавмисно просували її наратив. Префікс «проросійський» викликав плутанину, оскільки стосувався неросійських громадян, які дотримувалися

проросійських настроїв. Так само префікс «проукраїнський» використовувався для опису мітингів за єдину Україну та патріотичних рухів на Донбасі в 2014 році. Однак це створювало фальшиву еквівалентність між рухами та легітимізованими проросійськими угрупованнями, а також делегітимізацією українського Донбасу в цілому.

Існують різні терміни, які використовуються для опису поточної ситуації на сході та півдні України, починаючи від простих описів, таких як «військовий конфлікт» і «збройне протистояння», до більш неоднозначних формулювань, таких як «гібридна війна» і «бойовики». Деякі терміни піддавалися критиці за те, що вони занадто розпливчасті або евфемістичні, зокрема «буферна зона», «лінія розмежування» та «сторони конфлікту». Інші терміни, такі як «проросійські сепаратисти», «іноземні найманці» та самопроголошений «народний губернатор», викликали суперечки [29].

У жовтні 2021 року Рада національної безпеки та оборони України оприлюднила оновлені рекомендації щодо використання офіційної термінології. До настанов віднесли певні вислови кремлівської пропаганди, наприклад «київська влада», «обидві сторони конфлікту – Київ і Луганськ/Донецьк», «ополченці», «південний схід України», «представники республік», «представники Донбас», «самопроголошені ДНР/ЛНР», «громадянська війна», «внутрішній конфлікт». Натомість щодо окупованих територій рекомендується використовувати термін «окремі райони Донецької та Луганської областей (ОРДЛО або ОРДО, ОРЛО відповідно)». Ситуацію називають збройною агресією Росії на Донбасі, ескалацією на Донбасі та російсько-українським конфліктом. Також рекомендуються терміни «бойовики» та «російсько-терористичні війська» із затвердженням, що «росія є стороною міжнародного збройного конфлікту, який розпочався з незаконної

окупації Криму та триває на сході України; вона ініціювала, фінансує та керує ним» [4].

Висновки до першого розділу

Проаналізувавши ряд досліджень стосовно маніпуляцій суспільною думкою, ми дійшли наступних висновків. Питання маніпулятивних технологій та їх вплив на масову свідомість давно є предметом наукових досліджень. Враховуючи значний вплив на світову політику та постійну еволюцію інформаційного протистояння, феномен інформаційної та гібридної війни привертає увагу науковців та суспільства загалом. Для гібридної війни характерні методи впливу, спрямовані на підсвідомість, які пробуджують почуття страху та невпевненості. Сьогодні психологічна тактика є невід'ємною частиною військово-політичних та інформаційних конфліктів. Для цього можуть бути використані маніпулювання інформацією чи формулюваннями, сугестія, а також евфемізація. Згідно з «Політологічним енциклопедичним словником», політична маніпуляція – це «система засобів ідеологічного та духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав'язування певних ідей і цінностей». Найдосконаліші інформаційно-маніпулятивні технології – це ті, які не погіршують критичне мислення, але змушують людей змінювати свої переконання, цінності та ставлення [19].

Інформація використовується як зброя для досягнення матеріального та психічного панування над опонентами. Соціологічно під маніпуляцією розуміють методи прихованого соціально-психологічного впливу, спрямованого на зміну мислення, поведінки людей, насадження стереотипів,

що задовольняють інтереси маніпулюючої сторони. Отже, можна досягти бажаного результату не змінюючи самого інформаційного повідомлення. У сфері інформаційної війни використовується цілий ряд технік маніпулювання масовою свідомістю. Еволюція пропаганди під час гібридної війни є процесом, який постійно прогресує. Для впливу на об'єкт, який отримує інформацію, маніпулятори використовують різні засоби комунікації, включаючи Інтернет (особливо соціальні мережі), телебачення, чутки, так звану «інсайдерську інформацію» та «секретні дані».

Використання евфемізації як способу маніпуляції може перешкоджати ясності та точності передачі інформації. Як наслідок, повідомлення можуть бути нечіткими та неточними. Приховування негативних подій або ситуацій евфемізмами може призвести до зниження почуття відповідальності за помилки та злочини. Уникаючи прямого визнання відповідальності, люди можуть ненавмисно сприяти погіршенню ситуації, не докладаючи жодних зусиль для її покращення. Також використання евфемізмів може призвести до зниження емоційного зв'язку між людьми, оскільки вони можуть втратити здатність співчувати та розуміти емоції інших не розуміючи реальної ситуації за «пом'якшеними фразами». В умовах багаторічної пропаганди російська федерація дуже часто використовує саме спосіб евфемізації стосовно власних дій, які порушують міжнародне законодавство.

РОЗДІЛ 2. ВІЙСЬКОВА ТА ВОЄННА ТЕРМІНОЛОГІЯ В ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО-ЯПОНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Поняття «військова термінологія», «воєнна термінологія»

У сфері науки, техніки, мистецтва, соціального життя та інших сферах «термін» означає слово або фразу, які точно й виразно описують конкретне поняття. Це визначення дозволяє чітко класифікувати та відмежовувати від інших понять у певній галузі. Такі умови розроблено з метою задоволення конкретних комунікаційних потреб професіоналів, які працюють у цій галузі.

Термін – це багатофункціональна частина мови, яка може виконувати функції іменника, прикметника, дієслова, а іноді й прислівника, особливо у військово-політичному, правовому та економічному контекстах. Лінгвістично сконструйовані терміни мають особливості, які дозволяють їм поєднуватися з іншими термінологічними одиницями за допомогою таких методів, як морфологічне чи синтаксичне словотворення, таким чином створюючи парадигматичну комбінацію.

Підкреслюючи систематичний характер термінології, можна використовувати фразу «термінологічна система», щоб явно визнати цей аспект. Тим не менш, у кількох наукових роботах зрозуміло, що «термінологія» часто використовується як синоніми з «термінологічною системою», особливо в поєднанні з описом, який визначає галузь дослідження (наприклад, «технічна термінологія», «військова термінологія», «юридична термінологія» тощо).

Спеціалізовані словники, такі як ті, що використовуються у війську, характеризуються своєю динамічною природою. Це відкриті системи, які постійно розвиваються, з'являються нові терміни, а інші зникають, оскільки певні поняття застарівають [17].

Військова термінологічна система – це велика і складна тема з багатьма аспектами. Залежно від галузі його можна досліджувати в різних контекстах завдяки чіткому семантичному та функціональному значенню, яке воно має.

Що стосується спеціалізованої лексики, терміни зазвичай класифікують як загальнонаукові, які застосовуються майже до всіх галузей, або як галузеві термінології, характерні для певної галузі. Вивчення військової термінології охоплює різноманітні підходи, включаючи синхронічний та діахронічний аналіз, а також лексикологію, лінгвокраїнознавство та соціологію, які відіграють важливу роль у розумінні того, як функціонує система військових термінів.

Військовою лексикою в Україні цікавилися численні українські мовознавці, зокрема Ф. Е. Ткач, Л. І. Батюк, Р. І. Сидоренко, А. І. Генсіорський, П. Ковалів, В. Й. Горобець, А. А. Бурячок. Колективна монографія «Історія української мови. Лексика і фразеологія» під редакцією В. М. Русанівського створена авторським колективом Інституту мовознавства ім. Потебні. Він охоплює різні етапи еволюції української військової лексики, зокрема XIV-XV ст., XVI-XVII ст. У дослідженнях авторів розглядаються різні лексичні групи, що складають військову термінологію.

Українська армія являє собою складний державний апарат і є своєрідним відображенням політичного минулого України. Еволюція української військової термінології тісно пов'язана з військовою історією нації [40]. У періоди незалежності та визвольних зусиль українська військова термінологія

процвітала, але також зазнавала невдач, спричинених примусовою русифікацією, полонізацією та германізацією її лексики, що призвело до вилучення термінів, похідних з української мови [39].

Становлення незалежності України та формування її збройних сил, а також визнання української мови державною, її інтеграція у військовий сектор зумовили необхідність розвитку української військової термінології. Це вважалося необхідним для ефективної усної та письмової комунікації в сучасній українській армії.

Із загостренням військової ситуації на сході України з'явилася популяризована військова термінологія, що відображає становлення нації. Це помітно в парадній зброї, назвах одягу, військових командах і привітаннях. Сучасною тенденцією є повернення до витоків країни, зокрема до епохи національного державотворення України початку ХХ століття. Цей період охоплює Гетьманщину, Директорію та інші визвольні змагання.

До вивчення військових термінів можна підійти через комбінаторну лексикологію. Зрештою, термінологія відображає багатогранний характер війни та її вплив на суспільство. Оголошення воєнного стану призвело до лінгвістичного усвідомлення, коли люди виявили, що прикметники «військовий» і «воєнний» мають різні значення. У статті «Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми» дослідники Жалай В. Я., Линник Т. Г., Миронюк Т. М., Пархоменко А. Ф., Рахманова І. І., Рубашова Л. М. пояснюють різницю між прикметниками «військовий» і «воєнний» наступним чином:

«Військовий – який стосується війська, військовика: аеродром, аташе, госпіталь, дух, ешелон, завод, квиток, керівник, корабель, кореспондент, кредит, лад, лазарет, моряк, об'єкт, обов'язок, оркестр, парад, поїзд, порядок,

радник, статут, телеграф, автоінспекція, академія, база, виставка, влада, дисципліна, дорога, економіка, література, людина, медицина, могутність, перевага, підготовка, присутність, сила, служба, справа, таємниця, техніка, форма, фортеця, хімія, частина, виробництво, відомство, замовлення, звання, керівництво, планування, правило, співробітництво, судно, училище, заходи, можливості, традиції.

Воєнний – який стосується війни, пов'язаний з нею: закон, злочин, злочинець, напад, переворот, період, потенціал, режим, час, авантюра, боротьба, доктрина, загроза, здобич, інтервенція, історія, катастрофа, небезпека, обстановка, операція, підтримка, політика, проблема, провокація, ситуація, випробування, вторгнення, втручання, питання, приготування, дії, події, зусилля, інтереси, плани.

Можливе паралельне вживання «військовий» і «воєнний» з такими словами: блок, союз, суд, трибунал, диктатура, допомога, історія, машина, наука, промисловість, стратегія, тактика, теорія, зіткнення, мистецтво, витрати, потреби, умови, цілі» [17, с. 28-29].

2.1.1. Етапи становлення військової терміносистеми України

Дослідниця Н. Яценко виділила сім етапів у розвитку військової термінології. Згідно з її аналізом:

- перший етап припав на XI-XIII ст., про що свідчить «Слово о полку Ігоревім», що містить багато відповідних понять.

- другий етап (XIV-XVII ст.) пов'язаний із піднесенням козацького стану, який породив численні військові терміни, які згодом увійшли до словників.

- третій етап характеризується запозиченнями з французької (лампас, шинель) і німецької (мундир, шарф) мов, які збагатили військову лексику у відповідь на нові військові стратегії.

- четвертий етап, який припадає на другу половину XIX – початок XX ст., ознаменувався формуванням української військової термінології. Цьому процесу сприяла діяльність військових організацій, таких як «Січ» і «Соколи», які таємно діяли на українських теренах. Протягом певного періоду в історії український військовий жаргон поширювався серед солдат такими словами, як «шаровари» та «жупан», а також походив з німецьких («кітель») та польських («кашкет») мов.

- п'ятий етап: 1920-ті та початок 1930-х років часто називають періодом українізації, часом, позначеним появою нової термінології та мовним проривом. 20-те століття ознаменувало нову еру розвитку військової термінології, що характеризується науковими та нормативними досягненнями. Спостерігалися прискорені зміни тенденцій, часто різноспрямовані та під впливом переважно позамовних соціально-політичних факторів. На відміну від попередніх багатовікових періодів, XX століття визначалося змінами тенденцій, які вимірювалися десятиліттями.

- шостий етап (1939-1990 рр.) приніс зміни у військову термінологію з введенням нових термінів, таких як «обмундирування», «спорядження», «жилет», «екіпірування». До відомих слів українського походження належать «стріла», «полк», «військо», «дружина», «курінь». Запозичені терміни з інших мов включають «офіцер», «солдат» і «штурм» з німецької, «бункер», «снайпер» і «танк» з англійської, «капітан», «полковник» і «в'язень» з польської, а також «режим», «шахта» і «батальйон» з французької.

- сьомий етап: від проголошення незалежності України (1991 р.) і дотепер, характеризується дерусифікацією [40].

2.1.2. Функціонування військових термінів у комунікаційному дискурсі

Аналізуючи словниковий запас, який використовується у військових умовах, можна класифікувати слова, які використовуються у двох категоріях: пасивні та активні.

Слова чи фрази, які стосуються предметів, практик або суспільних норм минулих епох, можна класифікувати як історизми.

Архаїчні терміни стосуються слів, які більше не є звичайними у повсякденній мові, але поняття та об'єкти, які вони описують, все ще присутні разом із сучасними еквівалентами. Наприклад, «воєвода», «гетьман», «князь». Деякі архаїчні слова повертаються, наприклад, «сотня», «булава», «пірат».

Неологізми – це нові слова, які виникають у зв'язку з мінливими потребами суспільства. Приклади включають ракетну зброю, бортові пристрої, обладнання нічного бачення та портативну засліплюючу лазерну зброю [6].

Військові операції, методи їх проведення та озброєння конкретних країн є важливими аспектами ведення війни. Не дивно, що політичні лідери використовують мову, яка відображає сучасну військову тактику та обладнання, а не минулі епохи. Термінологія, яка зазвичай використовується сьогодні, як-от «терорист», «терорист-смертник» і «терористична організація», натякає на справжню військову небезпеку.

У політичному дискурсі військові терміни використовуються у спосіб, який співвідноситься з конкретною ситуацією. Часові межі військових термінів обмежують їх використання певними періодами часу, і їх відповідність

поточним подіям є вирішальною. Наприклад, у контексті війни в Україні такі терміни, як «система протиповітряної оборони» та «ракети «земля-повітря»» активно вживаються в політичному дискурсі через їх пряме відношення до конфлікту. Навпаки, науковий дискурс вимагає точності та конкретності у використанні спеціальної лексики, чого немає в політичному дискурсі. Перевага військовим термінам, які вербалізують загальні поняття, дозволяє уникнути зайвої конкретики в спілкуванні, яка може відвернути увагу від головної думки чи ідеї. Крім того, використання термінів, які вербалізують окремі поняття, може бути незрозумілим для цільової аудиторії, яка не є військовими спеціалістами. Такий підхід до використання спеціалізованої лексики в політичному дискурсі зумовлений необхідністю ефективної комунікації з ширшою аудиторією.

Несистематичне тлумачення військових термінів у політичному дискурсі є ще одним помітним аспектом. Хоча спеціалісти сприймають ці терміни як частину цілісної системи наукових знань, цього не можна сказати про тих, хто не знайомий із предметом. Значення поняття і його зв'язок із суміжними поняттями мають важливе значення для фахівця. У результаті контекст навколо терміна створюється його передбачуванним або очікуваним значенням.

Політичні лідери часто використовують військову термінологію у своєму дискурсі для досягнення різних комунікативних цілей, причому «переконання» є помітною стратегією. Посилаючись на поточні військові реалії у своїх повідомленнях, політики можуть чинити тиск або демонструвати стриманість, залучати нових союзників і маніпулювати громадською думкою. Щоб досягти цих цілей, лідери покладаються на специфічну мову, яка описує новітні військові технології та їхні потенційні загрози. Найчастіше вживані терміни стосуються зброї масового знищення, яка може завдати великої шкоди. Однак

через обмежений обсяг спеціалізованої лексики деякі військові поняття можуть не мати бажаного впливу, наприклад ті, що стосуються піхотної вогнепальної зброї. Залежно від позиції комунікатора для реалізації цієї стратегії використовуються дві мовні тактики: «злякування» і «демонстрація переваги» [37].

Коли мова йде про зброю, яку мають військові сили країни, мова часто вибирається для передачі «демонстрації переваги». Це служить подвійній меті: заспокоїти та вселити почуття безпеки, а також сприяти формуванню позитивного самооцінки, що підкреслює важливість нації та відповідальність за її дії.

Використання військової мови в сучасному суспільстві характеризується кількома відмінними рисами. Це включає в себе включення військових і політичних концепцій, а також часову і просторову кореляцію, яка обмежує лексику сучасною зброєю і тактикою. Замість використання вузькоспеціалізованої термінології перевагу надають загальним термінам і описовим фразам, часто доповненим синонімами. Нарешті, існує безсистемне розуміння понять.

У сучасному політичному кліматі військова мова часто використовується як інструмент переконання, а для досягнення цієї мети використовуються такі мовні тактики, як «злякування» та «демонстрація переваги».

Крім того, використовується певний набір термінів, щоб забезпечити ясність під час зображення подій або раціоналізації тактичних рішень у контексті широкого політичного порядку денного.

2.2. Принципи перекладу військової термінології

Лексикон, який використовують військові, містить як термінологію військових понять, так і емоційно забарвлені елементи. Ці елементи часто служать стилістичною альтернативою відповідним військовим термінам.

Термінологія, яка використовується в сучасних військових колах, є динамічною сутністю. Вона постійно змінюється через природне скорочення певних слів, впровадження нової лексики під час реструктуризації збройних сил і появу нової зброї, спорядження та тактик бою.

Найскладнішою лексикою для перекладу є військові терміни, які охоплюють специфічні поняття, яких немає в інших мовах.

На час проголошення незалежності України військовий жаргон майже не існував. Це було пов'язано з різними геополітичними факторами. Навіть зараз існує неузгодженість у найменуванні сучасної військової техніки та озброєння. Частково це пояснюється спорадичним характером розвитку української військової термінології.

У військових документах точне значення передається конкретними термінами та комбінаціями термінів, тому точний переклад значною мірою залежить від правильного тлумачення цих термінів.

У центрі уваги перекладача – тексти військової тематики, які охоплюють військово-художні, військово-публіцистичні, військово-політичні, військово-наукові та військово-технічні матеріали. Ці тексти містять також акти військового управління та охоплюють широке коло тем, пов'язаних з життям і діяльністю військових установ і військ. До цієї категорії відносяться також науково-технічні матеріали.

Військові матеріали унікальні використанням спеціальної лексики, науково-технічної термінології та специфічних фраз, які зустрічаються лише у військовій сфері спілкування. Поширені також скорочення та умовні

позначення. У структурному плані ці матеріали відрізняються великою кількістю клішованих конструкцій, меншою кількістю дієслівних форм, лаконічністю висловлювання. Це можна пояснити наголосом військових на стислості, ясності та точності спілкування, що сприяє логічному викладенню думок і засвоєнню інформації.

Військовий переклад дотримується основних принципів, методів і технік будь-якого перекладу, включаючи спеціалізований переклад. Проте його вирізняють унікальні риси, характерні для стилю, лексики та граматики військових матеріалів.

Коли йдеться про військовий переклад, дуже важливо, щоб переклад був точним і вичерпним. Це пояснюється тим, що перекладений матеріал може бути використаний для прийняття важливих рішень і виконання військових операцій. Крім того, важливо зберегти первинну структурну форму та послідовність подання інформації, як зазначено в статті Зайцевої М. [9].

Обов'язком перекладача є збереження оригінального стилю та ретельний вибір лексичних і граматичних варіантів. Військові матеріали не дотримуються єдиного стилю. Переклад таких текстів може коливатися від формальної складної мови із застарілими конструкціями до простого розмовного тону. Останньою тенденцією є використання розмовної мови для військових і військово-технічних матеріалів, призначених для молодшого офіцерського складу, які проходять службу в армії. Це робиться для того, щоб навіть технічні тексти були легко зрозумілі більшості військовослужбовців. Отже, перекладач має передати оригінальне повідомлення в українському військовому стилі, уникаючи зайвого жаргону та образності, оскільки вони не є частиною притаманного стилю української мови.

Вкрай важливо правильно перекладати військові матеріали, включаючи емоційно насичений військовий сленг і лексику [9].

Військова література рясніє спеціальною лексикою, яка служить для демонстрації тонкощів цієї справи. Переклад військового жаргону з іноземної мови на українську – складне завдання, яке потребує знання як іноземної, так і української військової термінології. Основна складність полягає в точному перекладі термінів. Важливо зауважити, що термін зазвичай перекладається відповідним терміном іншою мовою. У випадках, коли еквівалентний термін не існує в цільовій мові, можуть використовуватися синонімічні або описові методи перекладу. Однак ці методи слід використовувати лише тоді, коли відповідний термін недоступний.

Коли йдеться про переклад термінів, найпоширенішим методом є використання лексичного еквівалента. Це означає знайти слово, яке точно відповідає значенню вихідного терміну. Під час перекладу військової термінології головним завданням є вибір відповідного варіанту перекладу. У зв'язку з цим терміни можна класифікувати як однозначні, так і багатозначні [22].

Однозначні терміни мають лише один варіант перекладу.

Переклад військових текстів викликає труднощі, коли йдеться про переклад військових звань, оскільки термінології, які використовуються, відрізняються [15].

Тексти військової тематики часто містять скорочення та аббревіатури, які потребують особливої уваги під час усного чи письмового перекладу. Ці аббревіатури можуть не мати еквівалента в цільовій мові, що може зробити процес їх декодування трудомістким. Таким чином, важливо приділяти їм належну увагу під час перекладу.

Висновки до другого розділу

Система військової та воєнної термінології обширна і складна, охоплює багато аспектів. Залежно від галузі дослідження термінологію можна розглядати з різних боків. Власне поняття «термін» трактуємо як спеціальне слово або фразу, що використовується для позначення конкретного поняття або предмета в якійсь галузі знань або діяльності. Терміни зазвичай мають точне визначення та використовуються для уніфікації та стандартизації комунікації між фахівцями, які працюють у цій галузі. Терміни підпорядковуються як термінологічним, так і лінгвістичним законам і входять до певної термінологічної системи, де вони займають певне місце і можуть мати системні зв'язки. Вони також здатні до утворення словотвірних дериватів і повинні дотримуватися норм сучасної літературної мови.

Військовий термін – це термін, що використовується у військовій справі для позначення конкретного предмета, поняття або процесу. Військова термінологія використовується для опису різних аспектів військової діяльності, від зброї та техніки до тактики та стратегії.

Відмінність воєнної термінології полягає в тому, що воєнне – це те, що стосується війни. Однак є лексеми, які можна використовувати в обох контекстах.

У військовій справі термін – стандартна лексична або синтаксична одиниця нейтрального відтінку, що позначає загальновійськове або військово-спеціальне чи науково-технічне поняття. Військова термінологія характеризується багаторівневою організацією та відсутністю емоційно-експресивних нюансів.

При перекладі важливим є контекст, у якому використовується термінологія. Це допомагає перекладачу уникнути будь-якої двозначності чи неправильного перекладу. Також важливо, щоб перекладач розумів галузевий жаргон, який використовується в оригінальному тексті. Необхідним є чітке розуміння технічних термінів, що використовуються у вихідному тексті, і вміння знайти відповідний еквівалент у цільовій мові. Крім того, перекладач повинен добре знати правила граматики обох мов, щоб переконатися, що переклад буде точним і граматично правильним. Для ефективного перекладу термінології необхідно проаналізувати контекст і пов'язані з ним тексти, щоб визначити, чи існує еквівалентний термін, чи потрібно створити новий термін-неологізм. Цей процес включає як структурний і семантичний аналіз, так і фактичний переклад терміну. Існує кілька методів перекладу термінів, включаючи використання повних або відносних еквівалентів і трансформацій перекладу (таких як калькування, транслітерація, модуляція, конкретизація та описовий переклад).

Мова, яка використовується у військово-технічному дискурсі, є зразком інституційної комунікації. Цей тип спілкування є статусно-орієнтованою соціальною практикою, яка обмежує рольові характеристики комунікантів, вимагаючи від них діяти як представників конкретних статусних груп. Військово-технічний дискурс визначається як регульоване інституційне мовне виробництво в збройних силах і охоплює різні комунікативні способи використання. До них входять презентації та описи нових відкриттів, теорій, гіпотез, а також аналіз і презентація технологій. Він також враховує соціально-культурні, прагматичні та психологічні фактори. Військово-технічний дискурс включає інформаційні та нормативні тексти, які характеризуються значною кількістю термінологічних одиниць, аббревіатур і акронімів. Комунікативно-

прагматична мета військово-технічного дискурсу полягає в інформуванні, переконанні та спонуканні до певних дій, пов'язаних з технічними особливостями військової техніки та правилами її використання.

Зараз, через повномасштабне неспровоковане збройне вторгнення російської федерації до України, військова та воєнна термінологія у певній мірі стали частиною повсякденного спілкування українців. Вбачаємо стратегічно важливим розвиток перекладознавства саме у військово-політичній сфері.

РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДИ МАНІПУЛЯЦІЙ В ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ НА ТЕМУ ВІЙНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Після більш ніж року повномасштабного збройного вторгнення російської федерації до України, у світових засобах масової інформації досі можуть зустрічатися пагубні російські наративи. Ми вважаємо, що використання точної та об'єктивної лексики допоможе уникнути спотворення фактів та маніпулювання думкою читачів. До того ж, оскільки іноземні контентмейкери не завжди повністю усвідомлюють контекст подій, вбачаємо доцільним проаналізувати наступні наративи через призму перекладу.

У цьому розділі ми розглянемо на прикладах японських веб-статей вживання лексики, яка несе маніпулятивний характер та перешкоджає об'єктивному висвітленню подій. Також представимо варіанти заміни цієї лексики відповідно до Глосарію Ради національної безпеки та оборони України та Центру протидії дезінформації [4], та надамо переклад японською мовою.

3.1. Маніпуляції термінами «війна», «конфлікт», «криза» та «спеціальна воєнна операція»

Розгляньмо який вплив на реципієнта можуть мати різні варіанти опису «подій в Україні».

Фейковий наратив «державний переворот (заколот) 2014 р. в Україні» (2014 年のウクライナでのクーデター /нісен джю:йонен но укураіна де но ку:дета:/ • 反乱 /ханран/ • ウクライナ騒乱 /укураіна со:ран/) має маніпулятивний вплив на сприйняття подій в Україні в 2014 році. Вживання таких висловів може викликати негативні асоціації та зображувати події української революції як протиправний злочин.

Зокрема, вживання вислову «переворот (заколот) - 騒乱 /со:ран/» може маскувати дійсну природу подій, які були масовими протестами на Майдані Незалежності (Євромайдан), що започаткували Революцію Гідності. Такі вислови властиві російській пропаганді, яка намагається дискредитувати демократичний рух українського народу.

ウクライナ騒乱の裏側「静かに進むロシア支配」緊迫のクリミア、東部に潜入！ /укураіна со:ран но урагава 「шізука ні сусуму рошіа шіхай」 кінпаку но куріміа, то:бу ні сенню! [60].

Зворотня сторона українського заколоту: «російське правління тихо просувається» в напружений Крим і східні території!

Правильні формулювання, такі як «Революція Гідності»- 尊厳の革命 /сонген но какумеі/ або «Євромайдан», «Майдан»- ユーロマイダン/ю:ро майдан/, マイダン革命 /майдан какумеі/, відображають дійсну природу подій та підтримують демократичні ідеали. Вживання таких висловів зберігає історичну правду і сприяє розумінню подій в Україні у 2014 році.

«Українсько-російський конфлікт» ウクライナとロシアの紛争 /україна то рошіа но фунсо:/ або «конфлікт в Україні» ウクライナ紛争 /україна фунсо:/.

Східні території України та Автономна Республіка Крим і місто зі спеціальним статусом Севастополь не можуть бути об'єктом суперечок чи конфлікту, адже з моменту здобуття незалежності в 1991 році міжнародне співтовариство, включно з росією, визнало кордони та територію України суверенними і недоторканими. Нині переважна більшість країн незмінно визнає територіальну єдність України.

ウクライナでの紛争が2年目に入ろうとしている。

/україна де но фунсо: га ніненме ні хаіроу то шіте іру/

Конфлікт в Україні йде другий рік.

この深刻な誤算により、紛争は長期化し、終わりが見えない状況となっている。/коно шінкокуна тосан ні йорі, фунсо: ва чо:кікаші, оваріта міенаі джьокьо: то натте іру/

Цей серйозний прорахунок призвів до затяжного конфлікту, якому не видно кінця [51].

Такі формулювання не відображають реальної ситуації, применшують можливі наслідки та не вказують на агресора. Варто використовувати наступні формулювання: збройна агресія росії проти України - ウクライナに対するロシアの武力攻撃 /україна ні таішіте но рошіа но бурьоку ко:текі/. З цієї ж

причини помилково вживати словосполучення «спірні території» - 紛争地域 /фунсо: чїкі/.

«Українська криза» - ウクライナ危機 /укураїна кікі/, «українське питання або українська проблема» ウクライナ問題 /укураїна мондай/. Використання словосполучення «українська криза» для опису ситуації, що склалася на сході України, є неправильним з кількох причин:

- по-перше, таке формулювання недостатньо точно описує суть проблеми, оскільки криза може мати різні причини та проявлятися у різних аспектах. У даному випадку, військові дії на сході України є наслідком агресивних дій росії, а не внутрішньої кризи в Україні;
- по-друге, використання словосполучення «українська криза» може маскувати роль агресора (росії) та перекладати відповідальність за конфлікт на Україну. Такі формулювання можуть створювати враження, що Україна не може впоратися зі своїми проблемами та єдина відповідальна за ситуацію на своїй території.

Однак, навіть використання формулювань «війна в Україні» ウクライナ戦争 /укураїна сенсо:/ чи «українська війна» ウクライナの戦争 /укураїна но сенсо:/ може спотворити об'єктивність та призвести до відмови Україні в суб'єктності, створити враження, що Україна є лише місцем, де відбуваються військові дії, а не суверенною державою, яка протистоїть агресії.

ウクライナ戦争がなぜ始まったかは、武力侵攻に対する抑止力と抑止失敗の教訓として記憶される。/укураїна сенсо: га назе хаджіматта ка ва、 бурьоку шінко: ні тайсуру йокушірьоку то йокушішіппай но кьокун то шіте、 кіоку сареру/ [56].

Причина чому почалася війна в Україні запам'ятається як урок з неспроможності стримувати збройну агресію.

Як бачимо з контексту речення, не зрозуміло війна між якими сторонами і який суб'єкт здійснює збройний напад. Тому більш точним та правильним є використання формулювань, які відображають сутність конфлікту та підкреслюють, що відповідальність за ситуацію лежить на росії, наприклад: «російське вторгнення (агресія, напад) в Україну» *ウクライナにおけるロシアの侵略（侵攻、侵入、攻撃）/українані океру рошіа но шінряку (шінко:, шінню:, ко:текі)/*, або «російсько-українська війна» *ロシア・ウクライナ戦争 /рошіа укураїна сенсо:/. Ці формулювання краще відповідають міжнародним стандартам та відображають реальність.*

主要な食料、鉱物、エネルギー資源の輸出国であることから、ウクライナ危機が、食料やエネルギー価格を中心とした商品市況価格の高騰を通じて、世界経済と金融市場に大きなショックを与えている。

/ шюйо:на шьокурьо:, кобуцу, енеругі шітен но юшюцу-коку де ару кото кара, укураїна кікі та, шьокурьо: я енеругі каку о чюушін то шіта шьохін шікьо какаку но ко:то о цуджіте, секаі кеїзаї то кін'ю: шіджьо ні о:кіна шьокку о атаеру то шіте іру./ [70].

Оскільки Україна є великим експортером продовольства, мінералів та енергетичних ресурсів, криза в Україні матиме серйозний вплив на світову економіку та фінансові ринки через стрімке зростання цін на сировинні товари, особливо на продукти харчування та енергоносії.

Бачимо, як при використанні словосполучення «криза в Україні» вся відповідальність та наслідки перекладаються на українську сторону, хоча причиною усього є неспровоковане вторгнення росії.

そして日本は今後、このウクライナ問題に、どのようなかたちで関与していくことになるのか。

/сошіте ніхон ва конго, коно укураіна мондай ні, доно-йо:на катачі де каньйо шітеіку кото ні нару но ка./ [54].

І в якій формі Японія буде залучена до цього українського питання в майбутньому?

Так звана «спеціальна воєнна операція» - 特殊作戦 (特別軍事作戦) */токушію сакусен (токубецу гунджі сакусен)/*. Словосполучення може створювати враження, що війна є внутрішньокраїнським конфліктом та не має нічого спільного з зовнішнім втручанням росії. Таке формулювання може маніпулювати думкою громадськості та приховувати справжню роль росії, легалізувати дії росії та знімати відповідальність за наслідки вторгнення; виставляти Україну у світлі «провокуючої сторони». Також може створювати враження, що «конфлікт» не є настільки серйозним, щоб потребувати широкої уваги та реакції міжнародної спільноти.

軍事作戦は4日目となり、露軍の攻撃が激しさを増している。[50].

/гунджі сакусен ва йокка ме то нарі, рогун но ко:текі та хатешіса о машітеіру/
Військова операція триває четвертий день, російська атака посилюється.

9月21日、ロシアのプーチン大統領は国内向けのテレビ演説で、ロシアのウクライナでの特別軍事作戦に関し、予備役など国民を部分的に動員することを発表した。

/кю:-тацу ніджю:-ічі-нічі, рошіа но пу:чін дайто:рьо: ва кокунай-муке но теребі ендзецу де, рошіа но Укураіна де но токубецу гунджі сакусен ні канші, йобіекі надо кокумін во бубунтекі ні до:ін суру кото о ханььо: шіта/ [65].

21 вересня президент росії владімір путін у телевізійному зверненні оголосив, що росія частково мобілізує резервістів та інших громадян у зв'язку з проведенням спеціальної військової операції в Україні.

ウクライナでロシアの特殊軍事作戦が開始された時から 1 年以上が経つ中、欧米メディアではロシアに対する批判的な論調ばかりが目立つ。

/Укураіна де рошіа но токушо гунджі сакусен та кайші сарета токі кара ічі-нен іджьо: та тацу нака, о:беі медіа де ва рошіа ні тайсуру хіаку-текі на ронцьо: бакарі та медацу / [47].

Минуло більше року з початку спеціальної воєнної операції росії в Україні, а в західних ЗМІ переважає критика росії.

3.2. Маніпуляції термінами «референдум» та «анексія»

У контексті війни росії проти України поняття «референдум» та «анексія» взаємопов'язані.

Референдум (住民投票 /джю:мін то:хьо:/) є демократичним інструментом, за допомогою якого громадяни можуть висловити свою волю та прийняти рішення щодо важливих державних питань. У випадку з окупованими територіями України, як у 2014, так і в 2022 роках росія проводила так звані «референдуми», що фактично були підробленими і проведеними без дотримання міжнародних стандартів. Ці псевдореферендуми не мали жодного демократичного легітимітету та були просто симуляцією демократичних процесів, а їхні передбачувані результати є фальсифікованими. У результаті, використання слова «референдум» в цьому контексті може маніпулювати думкою реципієнтів та спотворювати об'єктивну реальність.

ロシア軍が侵攻を続けるウクライナで、親ロシア派の勢力は今月 23 日から 27 日にかけてロシアへの編入に向けた住民投票の実施を決めたと表明しました。*/рошіа-гун та шінко: о цузукеру укураіна де, шінрошіахано сейрьоку ва контетсу ніджю:сан нічі кара ніджю:нана нічі ні какете рошіа е но хенню: ні мукета джю:мін то:хьо: но джішші о кімета то хьо:меі шімашіта./ [53]. В*

Україні, куди російська армія продовжує вторгнення, проросійські сили оголосили, що вирішили провести референдум про приєднання до росії з 23 по 27 числа цього місяця.

現地で先月実施された「住民投票」でロシア編入への賛成が圧倒的多数を占めたことを受け、ロシアの上下両院が4日までに併合条約を批准する法案を可決。プーチン大統領が5日に法案に署名し、手続きが完了した。 / *тенджічі де сентецу джішші сарета джю:мін то:хьо: де рошіа хенню: е но сансей та атто:текі тасу: о шіmeshіта кото о уке, рошіа но джоте рьо:ін та йокка маде ні хейго: джьо:йаку о хітей суру хо:ан о какецу. пу:чін дайто:рьо: та іцука ні хо:ан ні шьомеі ші, тецузукі та канрьо: шіта. / [61].*

На місцевому референдумі, що відбувся минулого місяця, переважна більшість проголосувала за приєднання до росії, а верхня і нижня палати госдуми ухвалили законопроект про ратифікацію договору про анексію до 4 числа. Президент путін підписав законопроект 5 числа, завершивши процедуру.

Згідно із Глосарієм Ради національної безпеки та оборони України [4], доцільніше використовувати терміни «псевдореферендум» - 疑似住民投票 /*гіджі джю:мін то:хьо:/*, так званий «референдум» - いわゆる「レファレンダム」 (住民投票) /*іваюру референдаму (джю:мін то:хьо:/*), або додавати означення «незаконний 違法 /*іхо:/*», «неконституційний 違憲 /*ікен/*», «імітаційний 模擬 /*моті/*».

У вищенаведених прикладах згадувалися терміни «анексія 併合/*хеіго:/*» та «приєднання (включення у склад) 編入 /*хенню:/*». Доцільнішим є використання висловів «тимчасово окуповані території України ウクライナの一時的占領地 /*ікураіна ічіджітекі сенрьо:чі/*» або «незаконно анексована територія 不法に併合された領土 /*фухо: ні хейго: сарета рьо:до/*».

По-перше, використання вислову «тимчасово окуповані території» означає, що окупація є незаконною і тимчасовою, тобто є намір та можливість повернення контролю над цими територіями в майбутньому. У той же час, використання висловів «анексовані території» та «приєднані території» вказує на те, що ці території були приєднані до росії в результаті легітимного процесу, що не відповідає дійсності.

По-друге, використання вислову «тимчасово окуповані території» дозволяє підкреслити, що Україна не визнає легітимності окупації цих територій росією і відстоює свої права на них, зокрема, через міжнародні суди та дипломатичні зусилля. Вислів є більш об'єктивним та відповідає міжнародно-правовій термінології. Рішення, прийняті в кремлі щодо анексії українських територій, є незаконними та недійсними з точки зору міжнародного права та законодавства України. Статус цих територій як невід'ємних частин України залишається незмінним. Крім того, встановлення російської адміністрації на цих окупованих територіях і включення їх до російської правової системи є окремим злочином, не рахуючи збройної агресії та окупації.

ロシアのプーチン大統領は5日、ウクライナ東・南部4州の併合手続きを完了した。併合される地域はウクライナの国土の18%程度を占め、ロシアにとっては少なくとも過去半世紀で最大の領土拡大となる。*/roshia no pu:chin dai-to:ryo: va i:yu:ka, uku:rai-na xi-ga-shi-nan-bu yon'shu: no xeito: te:yu-zuki o kan-ryo:shi-ta. xeito:sareru chiiki va uku:rai-na no ko-ku-do no dzyu:hachi pa:sen-to tei-do o shi-meru, roshia ni tot-te va su-ku-na-ku-to-mo ka-ko han-sei-ki de sai-da-i no ryo-do ka-ku-dai to na-ru./ [61].*

Президент росії владімір путін завершив анексію чотирьох східних і південних областей України. Анексована територія охоплюватиме близько 18%

території України, що робить це найбільшим територіальним розширенням росії щонайменше за півстоліття.

З уривку статті бачимо лояльність автора до незаконних дій російської федерації, зокрема через підбір необ'єктивної лексики, що впливатиме на реципієнтів.

ただ、2014年に一方的に併合した南部クリミア半島とは状況が違い、住民投票で住民の支持を得るのは簡単ではないとの見方もある。/тада, нісенджю:йонен ні іппо:текі ні хейто: шіта намбу куріміа ханто то ва джьо:кьо: та чігаі, джю:мін то:хьо: де джю:мін но шіджі о еру но ва кантан дева най то но міката мо ару./ [62]. Однак обставини відрізняються від Кримського півострова, що на півдні, анексованого в односторонньому порядку в 2014 році, і є думки, що заручитися підтримкою жителів на референдумі буде непросто.

З контексту передбачається, що так званий «референдум» щодо анексії Криму в 2014 році був нібито легітимним та мав успіх, що не відповідає реальності, однак на фоні потужної пропаганди росії за більше ніж 8 років може сприйматися таким.

3.3. Маніпуляції термінами «самопроголошені республіки Л/ДНР» та «військово-цивільна адміністрація»

Термін «самопроголошені республіки Л/ДНР» використовуються для опису територій Донецької та Луганської областей, що тимчасово перебувають поза контролем української влади. Може скластися враження, що ці території є повноправними республіками, а не тимчасово окупованими територіями. Таке використання терміну маніпулює думкою громадськості, надає неправильного розуміння ситуації та завуальовує факт окупації.

ウクライナを構成する州のうち、ドネツク州の一部を実効支配しているのが「ドネツク人民共和国」。同じくルガンスク州の一部を実効支配するのが「ルガンスク人民共和国」だ。この2つの自称国家は共同歩調を取っており、「ノヴォロシア人民共和国連邦」を結成したと主張している。
/укураїна о ко:сеї суру шю: но учи, донецьку-шю: но ічібу о джікко: шіхаї шіте іру но та донецуку джінмін кьо:вакоку. онаджіку руганську-шю: но ічібу о джікко: шіхаї суру но та ругансуку джінмін кьо:вакоку да. коно футацу но джішьо: кокка ва кьодо: хочьо: о тотте орі, новорошіа джінмін кьо:вакоку ренно: о кесеї шіта то шючо: шіте іру./ [48].

Донецька народна республіка контролює частину Донецької області, одну з областей України. Луганська народна республіка також фактично контролює частину Луганської області. Дві самопроголошені нації об'єдналися і стверджують, що створили «Союз Народних Республік Новоросії».

Відокремлення мешканців тимчасово окупованих районів Донеччини та Луганщини як окремого народу є логічною помилкою. У загальному розумінні, народ - це група людей, яка має спільну історію, культуру, мову, традиції та спільне територіальне походження. Україна являє собою мультиетнічну країну, де проживають багато різних народів та етнічних груп, але це не означає, що в межах країни може виникати або відокремлюватися новий народ.

プーチン氏は21日、ウクライナ東部の親露派支配地域の独立を承認し、国防省に「平和維持」目的の派兵を指示した。プーチン氏は24日の演説で、ウクライナ東部で政府軍による「ジェノサイド（集団殺害）」が起きていると主張し、軍事作戦の目的は、武装集団の支配地域に住む市民の保護だと説明した。
/пу:чін-ші ва ніджю:ічі нічі, укураїна то:бу но шінроха шіхаї чікі но докуруцу о шьо:нін шіта, кокубо:шьо: ні хеіан іджі мокутекі но хахеї о шіджі шіта. пу:чін-ші ва ніджю:йокка но ензецу де, укураїна то:бу де сеїфугун ні йору

"дженосаїдо (шю:дан сацугаї)" та окіте іру то шючьо: ші, гунджі сакусен но мокутекі ва, бусо: шю:дан но шіхаї чіїкі ні суму шімін но хого да то сецумеї шіта./ [55].

21 лютого путін визнав незалежність проросійських територій на сході України та наказав Міністерству оборони направити війська для «збереження миру». У своєму виступі 24 лютого путін заявив, що в Україні на сході відбувається «геноцид» з боку українських урядових військ, та пояснив, що метою військової операції є захист мирних мешканців на території, що контролюється збройними групами.

Говорячи про так звані «проросійські території» на сході України, маємо розуміти, що росія десятиліттями провадила політику зросійщення та асимілювання місцевого населення. Словосполучення «проросійські території» передає враження, що ці території підтримують тільки російську сторону, і протистоять українській владі. Однак, насправді, ці території мають змішаний етнічний склад, і не всі місцеві жителі підтримують проросійську ідеологію.

Також часто для маніпуляцій використовувався термін «сепаратисти 分離主義者 /бунрішюгішія/». Слово набуло відверто негативних конотацій. Саме цим терміном російська пропаганда приховувала свою присутність у конфлікті. Адже сепаратисти – це ті, хто хоче відділитися і протистоїть власній державі. Тобто словом зманіпульовано таким чином, ніби збройні сутички почалися на сході України у 2014 році між громадянами з різними політичними поглядами, а, отже, це «внутрішня проблема України». Наступний приклад взято зі статті за 30 вересня 2014 року – коли велися активні бої за Донецький аеропорт (та інші території) між Збройними Силами України і добровольчими формуваннями з однієї сторони та окупаційними військами російської федерації і проросійськими збройними формуваннями з іншої сторони. Із

загального настрою речення відчуваємо абсолютну «відстороненість» російської сторони.

ウクライナでは政府軍と分離主義者の戦闘が続いている。/україна де ва сеїфугун то бунрішюгішія но сенто: та цузуїтеіру / [52].

В Україні тривають бої між урядовими силами та сепаратистами.

Подібні маніпуляції бачимо і в наступних прикладах.

東部と南部の部隊は、ロシアが2014年に併合した南部クリミア半島と東部の親露派支配地域をつなぐ「回廊」の確保を目指す。/то:бу то нанбу бутай ва, рошіа нісен джю:йонен ні хейто: шіта нанбу куріміа ханто: то то:бу но шінроха шіхай чіікі о цунагу кайро но кахо о мезасу./ [63].

Східний і південний підрозділи мають на меті забезпечити «коридор», що з'єднує півострів Крим у південній частині, який росія анексувала в 2014 році, з проросійськими територіями на сході.

親露派武装集団が支配する東部と、2014年にロシアが併合した南部クリミアを結ぶ要衝の港湾都市マリウポリも包囲状態が続く。/шінроха бусо:шюдан та шіхайсуру то:бу то нісен джю:йонен ні рошіа та хейто: шіта нанбу куріміа о мусубу йо:шьо: но ко:ван тоші маріупорі мо хо:і джьо:таі та цузуку / [57].

Маріуполь, ключове портове місто, яке з'єднує проросійські збройні групи на сході з Кримом, який росія анексувала в 2014 році, залишається в облозі.

Термін «проросійські збройні групи 親露派武装集団 / шінроха бусо:шюдан!» або «бойовики, яких підтримує росія 露軍の支援を受ける武装集団 /рогун но шіен о укеру бусо:шю:дан!» може приховувати той факт, що ці групи були організовані, фінансовані та забезпечені росією, і вони були частинами російської гібридної війни проти України. Використання цих термінів може створювати враження, що ці групи є відокремленими від росії, і

вони борються тільки за свої інтереси, а не за інтереси росії. Однак, докази свідчать про тісні зв'язки цих груп з російськими спецслужбами та військовими, які надавали їм підтримку в бойових діях.

南部の黒海沿岸の港湾都市マリウポリは、露軍の支援を受ける武装集団が包囲する状況が続いている。/нанбу но коккаі ентан но ко:ван тоші маріупорі ва рогун но шіен о укеру бусо:шю:дан та хо:і суру джьо:кьо: та цузуітеіру/ [63].

Маріуполь - портове місто на півдні на березі Чорного моря - залишається в облозі підтримуваних росією бойовиків.

米国家安全保障会議のジョン・カービー戦略広報調整官は 1 日の記者会見で、ウクライナ東部バフムートを中心としたドンバス地方で、昨年 12 月以降の 5 か月間に死亡したロシア側の戦闘員は 2 万人以上、負傷者は 8 万人に上るとの推計を明らかにした。/беікокука анзен хошью: кайгі но джьон ка:бі: сенряку ко:хо: чьо:сейкан ва цуітачі но кішякайкен де укураіна то:бу бафуму:то о чю:шін то шіта донбасу чіхо: де сакунен джю:нітацу іко: но токкатецукан ні шібо:шіта рошіатава но сенто:ін ва німан нін іджьо: фушьо:шія ва хачіман нін ні нобору то но суікеі о акірака ні шіта/ [67].

Джон Кірбі, координатор зі стратегічних комунікацій Ради національної безпеки США, заявив на прес-конференції 1 числа, що за п'ять місяців з грудня минулого року на Донбасі, що на сході України, зосереджуючись у Бахмуті, за різними оцінками загинуло двадцять тисяч російських бойовиків і вісімдесят тисяч було поранено.

Також зустрічаються повідомлення, де фігурують вже «проукраїнські бойовики Ук라이на政府支持派の戦闘員 /укураіна сейфу шіджіха но сенто:ін/». Це остаточно може заплутати читачів, та лише підживлює наратив про громадянську війну, або війну населення проти уряду.

До того ж, у прикладі нижче бачимо, як виправдовується втручання «російських солдатів», а «контрнаступ, звільнення Збройними Силами України окупованих територій 反攻、ウクライナ軍による占領地の解放 /ханко:, укураінагун нійору сенрьо:чі но кайхо:/» називають «наступом 攻勢 /ко:сей/».

ウクライナ政府支持派の戦闘員は、ロシア兵の支援を受けた分離主義勢力がウクライナ南東部の町ノボアゾフスクに進入したと明らかにした。... 分離主義勢力の2大拠点都市であるドネツクとルガンスクではここ数週間、政府軍が攻勢を強めてきたが、突然の形勢逆転は、ロシア兵が分離主義勢力の支援に動き始めたとの見方を裏付けた。/укураіна сейфу шіджіха но сенто:ін ва рошіахей но шіен о укета бунрішюгі сейрьоку та укураіна нанто:бу но мачі нобозофусуку ні шінню:шіта то акірака ні шіта. бунрішюгі сейрьоку но нідай кьотен тоші деару донецуку то ругансуку де ва коко су:шю:кан сейфугун та ко:сей о цуйомете кіта та тоцудзен но кеісейякутен ва рошіахей та бунрішюгі сейрьоку но шіен ні угокіхаджімета то но міката о урадзукета/ [64].

Проукраїнські бойовики заявили, що сепаратисти за підтримки російських військових увійшли до міста Новоазовськ на південному сході України. ... У опорних пунктах сепаратистів у Донецьку та Луганську, де урядові сили активізували свій наступ останніми тижнями, раптовий поворот подій спонукав російських солдатів перейти на підтримку сепаратистів.

タス通信によると、ルハンスク州の親露派武装集団の幹部は4日、ウクライナ側最後の拠点だったリシチャンスクの西方約30キロ・メートルにあるドネツク州の都市シベルスクに向けて進軍を続けていると説明した。/тасу цу:шін ні йору то рухансукушю: но шінроха бусо:шю:дан но канбу ва йокка укураіна тава сайго но кьотен датта рішічянсуку но сейхо: яку сан джю: кіrome:тору ні ару донецукушю: но тоші шіберусуку ні мукете шінгун о цудзукете іру то сецумей шіта/ [58].

Лідери проросійських бойовиків у Луганській області продовжують наступ у бік Сіверська, міста Донецької області, приблизно за 30 кілометрів на захід від Лисичанська, останнього українського опорного пункту, повідомляє ТАСС.

Перейдімо до наступної підтеми цього підрозділу – «військово-цивільна адміністрація 軍民行政府 /гунмін тьо:сейфу/» або «обласна адміністрація 州政府 /шю:сейфу/», «російська (місцева) влада - ロシア当局 /то:кьоку/» та інші синоніми.

На тимчасово окупованих територіях України російська федерація створила незаконні адміністративні одиниці та симулює відновлення нормального життя і цивільної влади. На даний момент на тимчасово окупованих територіях адміністрація повністю російська. Незважаючи на це, важливо зазначити, що призначені та уповноважені окупантами посадові особи є не легітимними представниками, а колабораціоністами (協力者 /кьо:рьокушыя/). Таким чином, вкрай важливо не прирівнювати російські окупаційні структури з чинними органами управління на підконтрольних Україні територіях. Розгляньмо на прикладах.

タス通信などによると、ロシア軍が全域制圧を宣言しているウクライナ南部ヘルソン州で4日、親露派が「州政府」を設置したと一方的に発表した。/тасу цу:шін надо ні йору то рошіатун та дзен'ікі сейацу о сентен шітеіру укураіна нанбу херусоншю: де йокка шінроха та шю:сейфу о сеччі шіта то іппо:текі ні ханпьо:шіта/ [58].

Згідно з інформаційним агентством ТАСС та іншими джерелами, проросійські угруповання в односторонньому порядку 4 числа оголосили про створення «обласної адміністрації» в Херсонській області на півдні України, де російські війська декларували про повний контроль.

州の政府が創設されても軍民行政政府は残り、同行政府のトップ、ウラジーミル・サリド氏が州の最高の役職を保持するという。/шю: но сейфу та со:сецу саретемо гунмін тьо:сейфу ва нокорі, до:тьо:сейфу но топпу, ураджі:міру сарідо ші та шю: но сайко: но якушьоку о ходжі суру то іу/ [59].

Хоч буде створено обласну адміністрацію, але військово-цивільна адміністрація залишиться, а її голова Володимир Сальдо залишиться на найвищій посаді.

ロシア当局、ヘルソン州の住民退去完了と ウクライナは強制移動と非難。/рошіа то:кьоку херусоншю: но джю:мін тайкьо канрьо: то укураіна ва кьо:сей ідо: то хінан/ [68].

Російська місцева влада завершує виселення жителів Херсонської області, а Україна звинувачує їх у примусовому переселенні.

ノバ・カホフカの軍民行政機関のほか、州や市の機関の職員も街を離れ、域内の安全な場所に移された。/ноба кахофука но гунмін тьо:сей кікан но хока, шю: я ші но кікан но шьокуін мо мачі о ханаре, ікінай но андзен на башьо ні уцусарета/ [66].

Крім військово-цивільної адміністрації Нової Каховки, співробітників обласних і місцевих органів теж було переміщено в безпечні місця регіону поза містом.

解放地域の軍民政権の指導者が命令に署名した。/кайхо: чіікі но гунмін сейкен но шідо:шя та мейрей ні шьомей шіта/ [69].

Керівники військово-цивільних режимів звільнених районів підписали наказ.

Натомість у всіх вищенаведених варіаціях термін «російська окупаційна влада ロシア占領当局 /рошіа сенрьо: то:кьоку/» одразу нейтралізує спробу нав'язати значення легітимності цій так званій «владі».

Висновки до третього розділу

У підсумок цього розділу, ми систематизували проаналізовані маніпулятивні терміни та їх переклад японською мовою, а також варіанти об'єктивної заміни.

«Державний переворот (заколот) в Україні» (в контексті подій 2013-2014 р.):

- 年のウクライナでのクーデター /укураіна де но ку:дета:/
- 反乱 /ханран/
- ウクライナ騒乱 /укураіна со:ран/

замінюємо на «Революція Гідності 尊厳の革命 /сонген но какумеі/» або «Євромайдан ユーロマイダン/ю:ро майдан/», «Майдан マイダン革命/майдан какумеі/».

Описуючи сучасну ситуацію уникаємо формулювань:

- ウクライナとロシアの紛争 /укураіна то рошіа но фунсо:/ українсько-російський конфлікт
- ウクライナ紛争 /укураіна фунсо:/ конфлікт в Україні
- ウクライナ危機 /укураіна кікі/ українська криза
- ウクライナ問題 /укураіна мондай/ українське питання, проблема
- ウクライナ戦争 /укураіна сенсо:/ війна в Україні
- ウクライナの戦争 /укураіна но сенсо:/ українська війна
- 特殊作戦 (特別軍事作戦) /токушю сакусен (токубецу гунджі сакусен)/ спеціальна (воєнна) операція.

Натомість об'єктивну реальність передають терміни:

- ウクライナに対するロシアの武力攻撃 /укураіна ні тайшіте но рошіа но бурьоку ко:текі/ збройна агресія росії проти України
- ウクライナにおけるロシアの侵略 (侵攻、侵入、攻撃) /укураіна ні океру рошіа но шінряку (шінко:, шінню:, ко:текі)/ російське вторгнення (агресія, напад) в Україну

- ロシア・ウクライナ戦争 /*rošia укураіна сенсо:/* російсько-українська війна.

Термін «референдум 住民投票 /*джю:мін то:хьо:/*» потрібно замінювати на «псевдореферендум 疑似住民投票 /*гіджі джю:мін то:хьо:/*», «так званий референдум いわゆる「レファレンダム」 (住民投票) /*іваюру референдаму (джю:мін то:хьо:/*», або додавати означення «незаконний 違法 /*іхо:/*», «неконституційний 違憲 /*ікен/*», «імітаційний 模擬 /*моті/*».

Стосовно терміну «анексія 併合 /*хеіто:/*» та «приєднання (включення у склад) 編入 /*хенню:/*» правильним буде зазначати «незаконно анексована територія 不法に併合された領土 /*фухо: ні хеіто: сарета рьо:до/*» або «тимчасово окуповані території України ウクライナの一時的占領地 /*укураіна ічіджітекі сенрьо:чі/*». Останнє також актуальне замість нижченаведених термінів:

- ドネツク人民共和国 /*донецуку джінмін кьо:ваоку* / Донецька народна республіка
- ルガンスク人民共和国 /*ругансуку джінмін кьо:ваоку* / Луганська народна республіка
- ノヴォロシア人民共和国連邦 /*новорошіа джінмін кьо:ваоку* / Союз Народних Республік Новоросії
- 自称国家 /*джішьо: кокка/* самопроголошені республіки
- 親露派支配地域 /*шінроха шіхай чіікі/* проросійські території
- 武装集団の支配地域 /*бусо:шюдан но шіхай чіікі/* території, що контролюються озброєними угрупованнями (бойовиками).

Варіації на тему фейкових адміністративних установ:

- 軍民行政府 /*гунмін тьо:сейфу/* військово-цивільна адміністрація
- 軍民行政機関 /*гунмін тьо:сей кікан/* військово-цивільна адміністрація

- 軍民政権 / *гунмін сейкен*/ військово-цивільна адміністрація
- 州政府 /*шю:сейфу*/ обласна адміністрація
- ロシア当局 /*то:кьоку*/ російська (місцева) влада

заміняються об'єктивним терміном «російська окупаційна влада ロシア 占領当局 /рошіа сенрьо: то:кьоку/» або використовуються у поєднанні із «占領 /сенрьо:/ окупація (окупаційний)».

Отже, підбір тематичної лексики, що не міститиме прихованих маніпуляцій, є важливою складовою адекватного перекладу та інтерпретацій в умовах гібридної війни.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи маніпуляції на тему війни у засобах масової інформації, на основі здійснених та проаналізованих перекладів, а також опрацьованої наукової літератури, ми дійшли наступних висновків.

У контексті сучасних подій та пропаганди, маніпуляція інформацією може мати серйозні наслідки. Тому важливо, щоб міжнародні ЗМІ дотримувалися принципів об'єктивності та точності у висвітленні подій. Особливу роль відіграє мова та мовлення, оскільки вони є інструментами

маніпуляції. Використання певних слів, термінів та фраз може спотворювати сприйняття інформації громадськістю.

В умовах гібридної війни використовують методи маніпулювання інформацією, навіювання, а також евфемізація. Політичні маніпуляції - це система засобів впливу на масову свідомість з метою нав'язування певних ідей та цінностей.

У сфері інформаційної війни використовуються різні техніки маніпулювання масовою свідомістю, залучаючи Інтернет та телебачення. Розвиток пропаганди під час гібридної війни є постійним процесом. Використання евфемізмів може призвести до неправильного сприйняття інформації, нерозуміння реальної ситуації за «пом'якшеними фразами». Також використання евфемізмів може призвести до відсутності відчуття відповідальності за помилки та злочини.

У військовій термінології використовується багато спеціальних слів та фраз для позначення різних аспектів військової діяльності, від зброї та техніки до тактики та стратегії. Ці терміни мають точне визначення та використовуються для уніфікації та стандартизації комунікації між фахівцями у цій галузі. Поряд з цим, воєнна термінологія стосується безпосередньо війни.

При перекладі важливим є контекст, у якому використовується термінологія. Це допомагає уникнути будь-якої двозначності чи неадекватного перекладу. Існує кілька методів перекладу термінів, включаючи використання повних або відносних еквівалентів і трансформацій перекладу (таких як калькування, транслітерація, модуляція, конкретизація та описовий переклад).

З використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів у роботі окреслено риси військової та воєнної термінології, здійснено пошук маніпуляцій вищезгаданою термінологією та детальний аналіз текстів

перекладу, що висвітлив необхідність комплексного підходу задля адекватного перекладу. Ключовим результатом дослідження можемо вважати вибірку часто вживаних фраз у темі війни росії проти України, які є об'єктивними, та якими важко зманіпулювати.

- 尊厳の革命 /сонген но какумеі/ Революція Гідності
- ユーロマイダン /ю:ро майдан/ Євромайдан
- マイダン革命 /майдан какумеі/ Майдан
- ウクライナに対するロシアの武力攻撃 /укураіна ні таішіте но рошіа но бурьоку ко:текі/ збройна агресія росії проти України
- ウクライナにおけるロシアの侵略（侵攻、侵入、攻撃） /укураіна ні океру рошіа но шінряку (шінко:, шінню:, ко:текі)/ російське вторгнення (агресія, напад) в Україну
- ロシア・ウクライナ戦争 /рошіа укураіна сенсо:/ російсько-українська війна.
- 疑似住民投票 /гіджі джю:мін то:хьо:/ псевдореферендум
- いわゆる「レファレンダム」（住民投票） /іваюру референдаму (джю:мін то:хьо:) так званий референдум
- 不法に併合された領土 /фухо: ні хейго: сарета рьо:до/ незаконно анексована територія
- ウクライナの一時的占領地 /укураіна ічіджітекі сенрьо:чі/ тимчасово окуповані території України
- ロシア占領当局 /рошіа сенрьо: то:кьоку/ російська окупаційна влада
- 軍民占領政権 /гунмін сейкен/ військово-цивільна окупаційна адміністрація.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що усіх поставлених цілей успішно досягнуто.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бебик В. Проблеми та реалії інформаційного суспільства в умовах глобалізації / [за ред. В. Бебика та О. Барно]. Кіровоград, 2008. 118 с.
2. Близнюк А. Гібридна війна XXI століття. Пропаганда як основна складова у політичних, соціальних та етнічних протистояннях. *INTERMARUM: історія, політика, культура*. 2015. Вип. 2. С. 390-399.
3. Гамзюк М. В. Воєнно-політичні евфемізми в сучасних німецькомовних засобах масової комунікації. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2022. Т. 25. № 1. С. 19-29.

DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2022.263101> (дата звернення: 11.03.2023).

4. «Глосарій назв, термінів та словосполучень, які рекомендовано для використання органами державної влади та місцевого самоврядування, дипломатичними представництвами України, засобами масової інформації, організаціями громадського сектору у зв'язку з тимчасовою окупацією Російською Федерацією Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та окремих районів Донецької і Луганської областей». URL: <https://www.mbo.gov.ua/files/2021/ГЛОСАРІЙ.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).
5. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. №1. С. 136-141.
6. Дмитрук О. В. Маніпулятивний потенціал неологізмів, що належать до воєнної лексики. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2014. Вип. 32. С. 90-95.
7. Маруненко О. Зовнішні і внутрішні інформаційні війни у медійному просторі України. *Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації. Український науковий журнал*. 2011. № 4. С. 92.
8. Жалай В. Я. Перспективи соціолінгвістичного підходу до вивчення термінології / В. Я. Жалай, Т. Г. Линник, А. Ф. Пархоменко, І. І. Рахманова, Л. М. Рубашова. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2017. С. 3-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/linds_2017_2017_3. (дата звернення: 19.03.2023).
9. Зайцева М. О. Особливості перекладу термінів на військову тематику. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2013. Випуск 10. С. 96–102.
10. Ільницька Л. Л. Англомовний сугестивний дискурс : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2006. 20 с.

11. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми протидії: аналіт. доп. / за заг. ред. А. Баровської. Київ : НІСД, 2016. 109 с.
12. Калініченко Б. М. Роль засобів масової інформації в інформаційній війні: політичні детермінанти впливу та протидії : дис. ... доктор політ. наук : 23.00.02. Київ, 2021. 374 с.
13. Кутуза Н. В. Рекламний та PR-дискурс: аспекти впливу : збірник статей. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 288 с.
14. Кутуза Н. В. Сугестія і маніпуляція: спільні й відмінні ознаки різновидів комунікативного впливу. *Записки з українського мовознавства*. 2017. Вип. 24 (2). С. 178-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2017_24%282%29__24 (дата звернення: 01.04.2023).
15. Маркелова А. Словник військової прокурорської лексики англійської мови: довідкове видання. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. 144 с.
16. Мудраченко Т. Б. Сугестія як засіб мовленнєвого впливу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2015. Вип. 56. С. 211-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_56_79 (дата звернення: 22.03.2023).
17. Новітні тенденції функціонування української військової терміносистеми. Жалай В. Я., Линник Т. Г., Миронюк Т. М., Пархоменко А. Ф., Рахманова І. І., Рубашова Л. М. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2018. С. 5-43.
18. Парламентські слухання з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні. Київ: Парламентське вид-во, 2006. 175 с.

19. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
20. Потятиник Б. Патогенний текст : монографія / Б. Потятиник, М. Лозинський. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
21. Присяжнюк М. М., Коваленко Б. Д. Нові технології сугестії в інтернеті. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 2 (1). С. 69-73.
22. Пуш О. М. Гасюк Н. В. Особливості перекладу військової термінології *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. № 58. С. 305-308. URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v58/68.pdf> (дата звернення: 17.03.2023).
23. Різун В. В. Лінгвістика впливу : монографія / В. В. Різун, Н. Ф. Непийвода, В. М. Корнєєв. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 148 с.
24. Різун В. Методологія виявлення і дослідження масовокомунікаційного впливу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Журналістика*. 2013. Вип. 20. С. 42-57.
25. Руденко Н. В. Сугестія як засіб формування громадської думки в сучасних англomовних інтернет-виданнях: інформаційно-комунікаційні стратегії та способи їх реалізації : дис. ... д-ра філософії : 061. Суми, 2022. 235 с.
26. Русанівський В. М. Історія української мови. Лексика і фразеологія / редкол.: В. М. Русанівський (відп. ред.), В. Л. Карпова, В. В. Німчук [та ін.]. Київ : Наукова думка, 1983. 744 с.
27. Саєнко О. Г. Механізм інформаційно-психологічного впливу в умовах гібридної війни. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби*

- України. Серія: Психологія. Хмельницький, 2015. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2015_1_11 (дата звернення: 11.03.2023).
28. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.
29. «Словник нейтральної термінології» щодо конфліктів на Сході і в Криму. URL:<https://imi.org.ua/news/imi-rozrobila-slovník-neutralnoji-terminologiji-schodo-konfliktiv-na-shodi-i-v-krimu-i12066> (дата звернення: 04.05.2023).
30. Соціологія: словник термінів та понять / за ред. Є. А. Біленького, М. А. Козловця. Київ : Кондор, 2006. 372 с.
31. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева, Є. Д. Скулиш, О. Д. Бойко, В. В. Остроухов ; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 2-ге вид. Київ : ВПОЛ, 2011. 248 с. URL:https://www.dut.edu.ua/uploads/1_1353_77641912.pdf (дата звернення: 18.04.2023).
32. Сучасна лінгвотермінографія і принципи створення нового словника-довідника української лінгвістичної термінології / В. Я. Жалай, Н. М. Биховець, Т. Г. Линник, А. Ф. Пархоменко, І. І. Рахманова, Л. М. Рубашова. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ : Логос, 2011. С. 3-27.
33. Тараненко О. Долання евфемізації в «мові війни» українського медійного та політичного дискурсу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2017. № 883. С. 148-153. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16140/tararenko.pdf> (дата звернення: 24.04.2023).
34. Ткаченко И. В. Стоп! Манипуляции. Как распознать и остановить манипулятора / И. В. Ткаченко. Харьков : Виват, 2014. 224 с.

35. Ткачівська, М. Р. Евфемізм або мовна дипломатія (на прикладі української та німецької мов). *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2016. № 2. С. 102-110.
36. Тхір В. Б. Особливості утворення політичних евфемізмів (на прикладі ідеологічних евфемізмів). *Гуманітарний вісник. Серія «Іноземна філологія»*. Черкаси, 2004. № 8. С. 313-315.
37. Царьова І. В. Російсько-українська війна (2014–2022): слова, які набули нових значень. *The russian-ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects. Collective scientific monograph*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-99> (дата звернення: 26.01.2023).
38. Шкіцька І. Ю. Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект : монографія / І. Ю. Шкіцька. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 440 с.
39. Яценко Н. О. Назви військової форми одягу в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ : НАНУ, Інститут української мови, 2007. 218 с.
40. Яценко Н. О. Формування назв військового одягу в українській мові. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. 179 с.
41. DISINFO DATABASE : база даних. URL: https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/?text=&date=&disinfo_countries%5B%5D=77547&per_page=&_gl=1*n66vim*_up*MQ..*_ga*ODkxMTkyMDQ2LjE2ODIzMDE0OTI.*_ga_9SH0NZ5558*MTY4MjMwMTQ5MS4xLjEuMTY4MjMwMjczMjMwLjAuMA. (дата звернення: 28.04.2023).
42. Lawrence J. Unmentionables and other euphemisms. London: Gentry Books, 1973. 84 p. (дата звернення: 03.03.2023).
43. Partridge E. Usage and abuse. N. Y. : Penguin Books, 1964. 379 p.

44. 山田 伸明 「メタファーと婉曲表現」 URL:
http://elib.bliss.chubu.ac.jp/webopac/bdyview.do?bodyid=XC19101065&elmid=Body&fname=N04_024_063.pdf (дата звернення: 27.03.2023).
45. 野間口 陽 「メディアは世論を誘導しているのか」 URL:
https://catalog.lib.kyushu-u.ac.jp/opac_download_md/1463265/p071.pdf (дата звернення: 27.03.2023).
46. 廣瀬 陽子 「ロシアのハイブリッド戦争とウクライナ問題」 URL:
<https://www.jsri.or.jp/publish/review/pdf/6207/02.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).
- 47.«危機の根源は米国に» / ウクライナ事態の原因と現状 URL:
<https://chosonsinbo.com/jp/2023/03/30-104/> (дата звернення: 16.04.2023).
48. 「ドネツク人民共和国」 「ルガンスク人民共和国」とは何か？ロシアが独立承認して軍派遣へ URL:
https://www.huffingtonpost.jp/entry/donbass_jp_62146691e4b03d0c802ded0c (дата звернення: 21.03.2023).
49. いまさら聞けない「ウクライナ紛争」について東大生が超要約してみた URL: <https://diamond.jp/articles/-/318034> (дата звернення: 21.03.2023).
50. ウクライナ、露代表団と「前提条件なし」の会談へ...激戦の東部ハリコフで「露軍を撃退」 URL: <https://www.yomiuri.co.jp/world/20220227-OYT1T50188/> (дата звернення: 25.03.2023).
51. ウクライナでの戦争、2023年に予想される5つの展開 URL:
<https://www.bbc.com/japanese/features-and-analysis-64099728> (дата звернення: 08.03.2023).
52. ウクライナで戦闘継続、分離主義者がドネツク空港などを襲撃 URL:
<https://www.bloomberg.co.jp/news/articles/2014-09-30/NCPVSG6JTSF601>

53. ウクライナの支配地域でロシア編入へ向け住民投票の実施発表 URL:
<https://www3.nhk.or.jp/news/html/20220920/k10013828831000.html> (дата
звернення: 30.04.2023).
54. ウクライナ危機 2013年～2015年 ～ユーロ・マイダンクーデターからウク
ライナによるロシア語話者への迫害・殺戮まで～ URL:
<https://iwj.co.jp/wj/open/ukraine> (дата звернення: 17.04.2023).
55. ウクライナ首都や主要都市に攻撃、少なくとも40人以上が死亡...米国は大
規模制裁へ URL: <https://www.yomiuri.co.jp/world/20220224-OYT1T50246/> (дата
звернення: 05.02.2023).
56. ウクライナ戦争が今後の国際秩序を規定する理由 URL:
<https://toyokeizai.net/articles/-/664791> (дата звернення: 15.04.2023).
57. ウクライナ南東部のザポリージャ原発、ロシア軍の攻撃で火災... 2回目停戦
協議の直後 URL: <https://www.yomiuri.co.jp/world/20220304-OYT1T50163/> (дата
звернення: 05.02.2023).
58. ウクライナ南部に親露派が「州政府」設置... トップはロシア行政担当者、直
接支配進む URL: <https://www.yomiuri.co.jp/world/20220705-OYT1T50077/> (дата
звернення: 07.03.2023).
59. ウクライナ南部ヘルソンに「州政府」 ロシア側が宣言 URL:
<https://www.nikkei.com/article/DGXZQOCB05DU50V00C22A7000000/> (дата
звернення: 10.02.2023).
60. ニュースが伝えない「ウクライナ騒乱」～意外な日本ブーム URL:
<https://www.tv-tokyo.co.jp/zipangu/backnumber/20140602/> (дата звернення:
21.03.2023).
61. ロシア、ウクライナ4州併合手続き完了 プーチン氏が法案署名 URL:
<https://jp.reuters.com/article/russia-ukraine-annex-idJPKBN2R00IE> (дата
звернення: 30.01.2023).

62. ロシア、ウクライナ南部の併合急ぐ 住民投票で多数支持演出は難航か
URL: <https://www.asahi.com/articles/ASQ7P5VQSQ7PUHBI01Y.html> (дата звернення: 30.01.2023).
63. ロシア、短期決着は失敗 ... キエフで包囲作戦を準備か URL:
<https://www.yomiuri.co.jp/world/20220303-OYT1T50299/> (дата звернення:
05.02.2023).
64. ロシアが支援する分離主義勢力、ウクライナ南東部の町に進入 URL:
<https://jp.reuters.com/article/ua-russia-idJPKBN0GS0W720140828> (дата звернення:
16.03.2023).
65. ロシアは特別軍事作戦から戦争へシフト URL:
https://www.dir.co.jp/report/research/economics/europe/20220922_023293.html
(дата звернення: 09.03.2023).
66. ロシア設置機関の職員、ウクライナ・ヘルソン州第 2 都市から避難 URL:
<https://jp.reuters.com/article/ukraine-crisis-russia-nova-kakhovka-idJPKBN2S51DQ>
(дата звернення: 26.01.2023).
67. ロシア戦闘員、5 か月で 10 万人死傷 米推計 URL:
<https://www.afpbb.com/articles/-/3462431> (дата звернення: 04.05.2023).
68. ロシア当局、ヘルソン州の住民退去完了とウクライナは強制移動と非難
URL: <https://www.bbc.com/japanese/63436669> (дата звернення: 19.04.2023).
69. 親口派「軍民政権」、ウクライナ国有財産を接收へ 南東部ザポリージャ州
URL: <https://www.afpbb.com/articles/-/3408086> (дата звернення: 14.03.2023).
70. 第 I 部 第 1 章 世界経済に対する地政学的不確実性の高まりと経済リスク
URL: <https://www.meti.go.jp/report/tsuhaku2022/2022honbun/i11110000.html> (дата
звернення: 27.04.2023).

